

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Управління платоспроможністю підприємства

за матеріалами ПСП

«Близнюки»», с. Червоне

Студента 2 курсу 1 м групи,
спеціальності 051 «Економіка»,
спеціалізації «Економіка
підприємства»

Резнік Дарії
Валеріївни

Науковий керівник –
доктор. екон. наук, професор

Бланк Ігор
Олександрович

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Блакита Ганна
Владиславівна

Київ 2018

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМТЦВА	7
1.1. Сутність поняття платоспроможності підприємства та класифікація її рівнів.....	7
1.2. Система управління платоспроможності підприємства на основі її елементів.....	13
1.3. Засади оцінки рівня платоспроможності підприємства.....	19
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМТЦВА ПСП «БЛИЗНЮКИ»	30
2.1. Дослідження стану короткострокових фінансових зобов'язань підприємства ПСП «Близнюки».....	30
2.2. Дослідження стану оборотних активів підприємства ПСП «Близнюки».....	41
2.3. Дослідження рівня платоспроможності підприємства ПСП «Близнюки».....	50
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМТЦВА ПСП «БЛИЗНЮКИ»	56
3.1. Визначення основних параметрів формування платоспроможності на плановий період.....	56
3.2. Обґрунтування плану формування платоспроможності підприємства ПСП «Близнюки».....	59
3.3. Основні напрями забезпечення планових показників платоспроможності підприємства.....	65
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

Актуальність дослідження. На сучасному етапі економічного розвитку успішне вирішення проблем, пов'язаних із фінансово-господарською діяльністю, залежить від ефективності наявної на підприємстві системи управління. Основною метою діяльності підприємства є забезпечення такого стану фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперебійний процес виробництва та реалізації продукції, а також здійснювати витрати по його розширенню та оновленню.

Поняття платоспроможності підприємства відноситься до числа найбільш важливих економічних проблем в умовах переходу до ринку, оскільки недостатній розвиток фінансового циклу може привести до відсутності у підприємства коштів для розвитку виробництва, його неплатоспроможності і, в кінцевому підсумку, до банкрутства, а «надмірна» стійкість буде гальмувати розвиток, збільшувати витрати підприємства надлишковими запасами і резервами.

Досліджували управління фінансовим циклом підприємства у своїх роботах такі вчені, як І. О. Бланк, В. В. Бочаров, Джеймс К. Ван Хорн, В. В. Ковальов, В. М. Павлова, А. М. Поддєрьогін, Р. А. Слав'юк, В. М. Шелудько та ін

Мета дослідження полягає в аналізі платоспроможності та фінансової стійкості підприємства як основних елементів фінансово-економічної стійкості, що є складовими частинами загального аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства в ринковій економіці, також полягає в отриманні професійних навичок планування ліквідності підприємства в господарській діяльності підприємств в умовах ринкової економіки, науковому пошуку та визначенні теоретичних основ проблеми, яка розглядається, систематизації та закріпленні теоретичних знань, отриманих при вивченні дисциплін циклу професійної підготовки за період навчання,

вмінні використовувати отримані знання при розв'язанні наукових і економічних завдань з обліку, аналізу та контролю з метою покращення ефективності господарювання, виявленні ступеня підготовленості до самостійної роботи в ринкових умовах. У процесі дослідження використовувались методи економіко-логічні: використання абсолютних і відносних величин, порівняння, групування та зведення, табличний і графічний методи.

Основні завдання. Згідно з метою визначено наступні завдання:

1. Розкрити сутність поняття платоспроможності підприємства та класифікація її рівнів.
2. Розкрити систему управління платоспроможності підприємства на основі її елементів.
3. Сформулювати засади оцінки рівня платоспроможності підприємства.
4. Проаналізувати стан короткострокових фінансових зобов'язань підприємства ПСП «Близнюки».
5. Дослідити стан оборотних активів підприємства ПСП «Близнюки».
6. Визначити рівень платоспроможності підприємства ПСП «Близнюки».
7. Сформувати основні параметри формування платоспроможності на плановий період.
8. Обґрунтувати план формування платоспроможності підприємства ПСП «Близнюки».
9. Сформувати основні напрями забезпечення планових показників платоспроможності підприємства.

Об'єкт дослідження процес управління платоспроможністю, засади її оцінки на основі дослідження сучасного стану платоспроможності підприємства та визначення основних параметрів формування платоспроможності на плановий період

Предмет дослідження - це теоретичні, методологічні і практичні аспекти платоспроможності підприємства і способи його оптимізації в

сучасних умовах господарювання, стан управління фінансовим циклом, а також його вплив на результати діяльності підприємства.

Емпірична база дослідження – ПСП «Близнюки». Займається різними декількоманярками в сільськогосподарській діяльності, а саме вирощування зернових культур, їх продаж та переробка, вирощування плодово-овочевих культур та їх продаж. Було засноване в 2000 році.

Методи дослідження – математико-статистичний, аналіз фінансової звітності, опис, порівняння, систематизація, узагальнення.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою для дипломної роботи послужили: закони України, укази Президента України, постанови Кабміну, положення, інструкції НБУ, а також підручники, навчальні посібники, періодичні видання, фінансова та статистична звітність ПСП «Близнюки».

Практичне значення. Дана робота висвітлює відповіді на ряд питань, пов'язаних із особливостями фінансового циклу підприємства: розкривається економічна сутність фінансового циклу та їх складових, розглядається нормативно-правова база, здійснюється загальний та факторний аналіз грошових активів, наводяться пропозиції щодо підвищення ефективності фінансовим циклом підприємства.

Апробація результатів дослідження була розглянута в статті «Управління платоспроможністю ПСП «Близнюки» у збірнику наукових праць студентів КНТЕУ.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМТЦВА

1.1. Сутність поняття платоспроможності підприємства та класифікація її рівнів

Перехід України до нової форми економічних відносин, що ґрунтується на ринкових методах, зумовлює потребу вирішення нових завдань, пов'язаних з економічним розвитком підприємств. Адже нині діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання значною мірою ускладнюється тривалою кризою неплатежів, зростанням дебіторської та кредиторської заборгованості, несприятливим податковим законодавством, скороченням виробництва, гострим дефіцитом фінансових ресурсів. Тому практичного значення при співпраці з підприємством набуває його платоспроможність, тобто здатність своєчасно та у повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями.

На жаль, і дотепер немає єдиного визначення поняття «платоспроможності підприємства». Ось чому розкриття сутності платоспроможності підприємства вкрай актуальне не лише з теоретичної точки зору, а й з методологічної.

Проблему платоспроможності підприємства досліджували західні науковці, зокрема, Й. Ворст, П. Ревентлоу, Дж. Депалленса, Дж. Джоборда, російські вчені — В.В. Ковальов, М.М. Крейніна, М.С. Абрютіна, А.В. Грачов, Е.І. Уткін, А.Д. Шеремета, вітчизняні вчені-економісти — Н.В. Тарасенко, В.І. Іващенко, М.А. Болюх, Є.В. Мних, В.М. Мельник та інші[21,16].

Аналіз визначень сутності поняття «платоспроможність підприємства» свідчить про відсутність єдиного його розуміння авторами. Саме тому

актуальною лишається проблема з'ясування сутності поняття платоспроможності підприємства.

Розглядаючи думки різних науковців можна виділити три підходи до трактування сутності платоспроможності.

Перший підхід, теоретичні погляди західних науковців (Й. Ворст, П. Ревентлоу, Дж. Депалленса, Дж. Джебборда): платоспроможність визначається наявністю власних обігових коштів та здатністю покривати збитки. Тобто автори мають на увазі не лише погашення зобов'язань підприємством, а ще й існування деякого потенціалу чи резерву, який би дав змогу підприємству, працюючи збитково, покривати збитки [2,117].

Кожне підприємство має ставити за головну мету вимоги своїх контрагентів та погашати свої витрати, а не лише орієнтуватися на покриття збитків.

Другий підхід, який запропонували російські науковці (В.В. Ковальов, М.М. Крейніна, М.С. Абрютіна, А.В. Грачов, Е.І. Уткін, А.Д. Шеремет), платоспроможність визначається як здатність підприємства виконувати свої зобов'язання [3,34].

Слід підкреслити, що платоспроможність підприємства класифікується за видами: миттєва, поточна та перспективна. На нашу думку, миттєва платоспроможність характеризує кон'юнктурний стан («на даний момент часу і за наявними обставинами») розрахунків підприємства, а поточна платоспроможність означає спроможність підприємства сплатити свої зобов'язання в найближчому майбутньому (до півроку). Що ж стосується перспективної платоспроможності, то ми визначили це поняття наступним чином: здатність установи виконувати не лише короткострокові та довгострокові зобов'язання, а і наявність резервного капіталу для розвитку та страхової підтримки задля уникнення можливої кризової ситуації.

У вітчизняній практиці, як правило, для оцінки й прогнозу платоспроможності підприємства використовуються аналіз ліквідності балансу за групами активів та наступні показники ліквідності підприємства:

коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності та показник чистого оборотного капіталу. Так, вище наведені коефіцієнти використовують В.І. Іващенко та М.А. Болух в своїй методиці аналізу платоспроможності підприємства, яка ґрунтується виключно на розрахунку та теоретичних значеннях коефіцієнтів ліквідності. Але, науковці вважають, що при оцінюванні платоспроможності з використанням нормативних значень, потрібно: розраховувати ліквідність термінову (відношення грошової готівки і боргів, які будуть повернені протягом тридцяти днів, до зобов'язань, які підлягають оплаті в строк до тридцяти днів); ліквідність другого рівня (чисельник та знаменник ті самі, але термін - дев'яносто днів); ліквідність третього рівня (чисельник та знаменник ті самі, але термін - один рік). Автори наголошують, що платоспроможність підприємства підтверджується відсутністю простроченої заборгованості, і лише за відсутності останньої проводиться такий аналіз.

На нашу думку, методика аналізу платоспроможності за допомогою коефіцієнтів ліквідності має сенс, якщо мета аналізу – миттєва платоспроможність підприємства. Адже ліквідність – це спроможність активів за короткий проміжок часу перетворюватися з натурально-речовинної форми в грошову. Таким чином, використання показників ліквідності для аналізу перспективної платоспроможності має ряд недоліків: не враховуються перспективні надходження або видатки, та існує можливість ігнорування потенційних зобов'язань.

На даний момент часу в Україні існують нормативні методики міністерств і відомств, котрими можна скористатися теж для оцінки миттєвої або поточної платоспроможності підприємства. Узагальнюючи рекомендації, наведені у цих нормативних джерелах, можна зробити висновок, що вони побудовані переважно на засадах «короткостроково-орієнтованого» підходу щодо визначення сутності платоспроможності, а отримані результати передбачають управління підприємством виключно з метою запобігання банкрутству. Таким чином, в нормативній методиці оцінки

платоспроможності підприємств передбачено використання спеціальних показників для виявлення ознак поточної неплатоспроможності та диференціації її видів. Серед них: наявність простроченої кредиторської заборгованості, від'ємне значення різниці між сумою наявних у підприємства грошових коштів, їх еквівалентів та інших високоліквідних активів і його поточних зобов'язань, - свідчення поточної неплатоспроможності. Також, по даним рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності, критичну неплатоспроможність можна виявити, якщо на початку і в кінці звітного кварталу мають місце ознаки поточної неплатоспроможності, а коефіцієнт покриття і коефіцієнт забезпечення власними засобами (коефіцієнт автономії, аналіз фінансової стійкості) у кінці звітного кварталу менше їх нормативних значень – 1 і 0,1 відповідно. Якщо за підсумками року коефіцієнт покриття менше 1 і підприємство не отримало прибутку, то такий його фінансовий стан характеризується ознаками надкритичної неплатоспроможності, згідно з нормативними джерелами.

Також, з метою вчасного запобігання банкрутству підприємства, використовують відповідні показники - коефіцієнти відновлення та втрати платоспроможності. Вони визначаються, як відношення розрахункового значення коефіцієнта покриття до його встановленого максимального нормативу, що дорівнює 2. Коефіцієнт втрати платоспроможності розраховується лише за умову, що структура балансу є задовільною. При цьому, коефіцієнт відновлення платоспроможності визначається за період, який дорівнює шести місяцям, а коефіцієнт втрати платоспроможності розраховується на період, який дорівнює трьом місяцям за формулою[11,35]:

$$K_{вп} = [K_{пл1} + n/12(K_{пл1} - K_{пл0})] / 2 \quad (1.1)$$

де: $K_{вп}$ – коефіцієнт втрати або відновлення платоспроможності;

$K_{пл}$ – значення коефіцієнта поточної ліквідності на кінець або початок звітного періоду;

n – період відновлення платоспроможності (для коефіцієнта відновлення платоспроможності $n = 6$, а для коефіцієнта втрати платоспроможності $n = 3$).

Відповідно, коефіцієнт відновлення платоспроможності, що приймає значення більше 1, свідчить про наявність реальної можливості в підприємства відновити свою платоспроможність протягом півроку. А коефіцієнт втрати платоспроможності, що приймає значення більше 1, свідчить про наявність реальної можливості в підприємства не втратити платоспроможність у ч підприємство було платоспроможним. Взагалі, економічний зміст цього показника аналогічний показникам рентабельності. Відмінність полягає в тому, що він дозволяє оцінити співвідношення не доходів і витрат, а надходжень і видатків коштів за період, при цьому абсолютним показником результативності діяльності є не прибуток, а чистий грошовий потік. Поряд з показниками грошових потоків, коефіцієнт обслуговування боргу є важливим в системі показників поточної платоспроможності підприємства. На його основі відбувається прийняття управлінських рішень щодо залучення кредитних ресурсів. Даний показник характеризує здатність підприємства обслуговувати свої зобов'язання за рахунок чистого грошового потоку від операційної діяльності.

Підсумовуючи наведені дані, можна зробити висновок, що використання показників ліквідності, наведених вище, має місце при розрахунку термінової або миттєвої платоспроможності. А такі показники, як коефіцієнти відновлення та втрати платоспроможності, коефіцієнти ліквідності та ефективності грошового потоку, а також коефіцієнт обслуговування боргу, - доцільні за умови розрахунку платоспроможності підприємства в короткостроковій перспективі. Адже, можливість надходження грошових коштів не лише внаслідок реалізації активів, а й через рахунок залучення додаткових зовнішніх коштів, характеризує ліквідність підприємства в цілому, а не лише миттєву здатність активів перетворюватися на гроші.

Миттєва платоспроможність (методика аналізу):

1. Аналіз ліквідності балансу (порівняння активів і зобов'язань за групами ліквідності);
2. Аналіз відносних та абсолютного показників ліквідності (коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності (коефіцієнт термінової платоспроможності, коефіцієнт проміжного покриття, коефіцієнт абсолютної ліквідності («кислотний тест»)) чистий оборотний капітал.

Поточна платоспроможність (методика аналізу):

1. Аналіз ліквідності та ефективності грошових потоків;
2. Аналіз коефіцієнтів відновлення та втрати платоспроможності;
3. Аналіз необхідності залучення кредитних ресурсів (коефіцієнт обслуговування боргу)

Перспективна платоспроможність (методика аналізу):

1. Аналіз типу фінансової стійкості (тривимірний показник типу фінансової стійкості);
2. Аналіз відносних показників фінансової стійкості (коефіцієнти автономії та фінансової залежності, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнти фінансової стабільності та ризику, коефіцієнти структури довгострокових джерел фінансування);
3. Експрес-аналіз фінансового стану (коефіцієнт Бівера);
4. Тривалість фінансового циклу.

Продовжуючи вище наведену трактовку поняття платоспроможності, фінансова стійкість – це стан майна підприємства, що гарантує його перспективну платоспроможність.

Таким чином, наведені підходи до визначення економічної сутності платоспроможності промислового підприємства дозволять дослідити напрями оцінки, структуру його платоспроможного стану у сучасних умовах ринкової економіки.

1.2. Система управління платоспроможності підприємства на основі її елементів

Функціонування підприємств України в умовах економічної активності і політичної нестабільності підвищують важливість своєчасного і повного здійснення розрахунків між економічними контрагентами в процесі господарської діяльності з метою мінімізації операційних і фінансових ризиків.

Глобалізаційні процеси у світовій економіці та євроінтеграційні прагнення України зумовлюють появу нових ризиків для вітчизняних підприємств. Здатність суб'єктів господарювання розраховуватись за власними зобов'язаннями перед партнерами зовнішнього середовища у коротко-та довготерміновій перспективі оцінюють за допомогою показників ліквідності та платоспроможності. Грамотне управління платоспроможністю підприємства є найефективнішим методом мінімізації комерційних ризиків бізнес-структур.

Можна стверджувати, що платоспроможність підприємства це найважливіший аспект, який характеризує фінансовий стан підприємства, тобто його здатність вчасно і повністю розраховуватися за своїми зобов'язаннями, що виникають в операціях грошового характеру [1, с.62].

Під механізмом управління платоспроможністю суб'єкта господарювання розуміють цілеспрямовану діяльність керівництва підприємства із забезпечення його коротко- та довготермінової платоспроможності, оптимізації боргового навантаження та підвищення ефективності використання коштів, що надійшли до підприємства в результаті операційної діяльності та виникнення боргових зобов'язань [5].

Управління платоспроможністю має відповідати таким принципам: достатності, науковості, системності, безперервності, економічності, етапності, надійності, збереження активів.

Управління платоспроможністю здійснюється відповідно до поставлених цілей, обґрунтування яких є початковим етапом формування системи управління платоспроможністю підприємства, а також в умовах мінливості зовнішнього конкурентного середовища та впливу різноманітних об'єктивних та суб'єктивних зовнішніх та внутрішніх чинників.

Виходячи з вищезазначеного, варто виділити цілі управління платоспроможністю:

1. помірний розподіл боргових зобов'язань у часі;
2. підтримка достатнього рівня ліквідності для обслуговування боргових зобов'язань;
3. забезпечення своєчасного виконання боргових зобов'язань;
4. підтримка безпечного співвідношення власних та позикових коштів;
5. мінімізація загальних витрат на обслуговування боргових зобов'язань;
6. пошук та використання вигідних джерел залучення позикових коштів

Система управління платоспроможністю виступає як механізм раннього виявлення та попередження кризових явищ, її функціонування спрямоване на вирішення таких завдань, як:

- кількісна оцінка платоспроможності;
- розроблення прогнозів і планування платоспроможності на різні періоди;
- моніторинг платоспроможності;
- аналіз платоспроможності;
- виявлення факторів, що спричиняють погіршення платоспроможності і кризові ситуації, і розроблення заходів щодо їх усунення;
- контроль за реалізацією заходів із відновлення платоспроможності.

Платоспроможність характеризує фінансовий стан підприємства на певну дату. Вона є важливим показником фінансової стійкості. Підприємство

вважається платоспроможним, якщо воно має можливість своєчасно сплачувати свої платіжні зобов'язання наявними грошовими коштами. Отже, платоспроможність визначають порівнянням платіжних засобів підприємства із поточними платіжними зобов'язаннями. Платіжні засоби відображені в другому розділі активу (оборотні активи), а платіжні зобов'язання - у четвертому розділі пасиву (поточні зобов'язання).

Для визначення показників платоспроможності потрібно спочатку статті оборотних активів згрупувати в залежності від ступеня їх ліквідності (тобто швидкості можливого перетворення їх на гроші), а статті поточних зобов'язань згрупувати в залежності від строків сплати зобов'язань.

Оборотні активи в залежності від ступеня їх ліквідності поділяють на три групи.

1. Найбільш ліквідні активи- це суми грошових коштів на всіх рахунках, а також поточні фінансові інвестиції (фінансові вкладення в короткотермінові цінні папери).

2. Активи, що швидко реалізуються- це активи, для перетворення в гроші яких потрібен певний час. Сюди відносять всі види дебіторської заборгованості (крім безнадійної"), готову продукцію, що користується попитом, а також тварин на відгодівлі, готових до реалізації. Готову продукцію і тварин на відгодівлі включають у розрахунок по цінах можливої їх реалізації.

3. Активи, що реалізуються повільно- це такі активи, реалізація яких потребує більш тривалого часу. Сюди відносять виробничі запаси, тварини на вирощуванні і відгодівлі (крім готових до реалізації) та незавершене виробництво.

Поточні зобов'язання в залежності від строків їх сплати поділяються на три групи.

1. Прострочені зобов'язання та зобов'язання, строки сплати яких настають негайно.

2. Зобов'язання, строк сплати за якими наступить найближчим часом (наприклад, на протязі місяця).

3. Зобов'язання, строк сплати за якими віддалений на більш тривалий час (наприклад, кредити банків терміном 3-4 місяці).

Платоспроможність визначають порівнянням певних елементів активів з відповідними елементами пасивів. Підприємство вважається платоспроможним якщо:

- найбільш ліквідні активи рівні або більші за прострочені зобов'язання та зобов'язання, строк сплати яких наступає негайно;
- активи, що швидко реалізуються рівні або більші за зобов'язання, строк сплати яких наступить найближчим часом;
- активи, що реалізуються повільно більші за зобов'язання, строк сплати яких більш віддалений на 3-4 місяці.

Для характеристики платоспроможності підприємства на основі даних другого розділу активу та четвертого розділу пасиву балансу визначають такі три коефіцієнти платоспроможності, які називають щекоефіцієнтами ліквідності чи покриття.

Коефіцієнт абсолютної або миттєвої платоспроможності (ліквідності). Визначають його діленням суми грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на загальну суму поточних зобов'язань (на підсумок четвертого розділу пасиву).

Цей коефіцієнт показує частку платіжних зобов'язань, яку підприємство може сплатити найбільш мобільними коштами. Оптимальна величина його складає не нижче 0,2.

Коефіцієнт швидкої платоспроможності (ліквідності). Визначають його діленням суми грошових коштів, поточних фінансових інвестицій, дебіторської заборгованості, готової продукції, що користується попитом, тварин на відгодівлі, готових до реалізації на загальну суму поточних зобов'язань (підсумок четвертого розділу пасиву). Оптимальна величина цього коефіцієнта не менша 1.

Загальний коефіцієнт платоспроможності (ліквідності). Називають його ще коефіцієнтом покриття, коефіцієнтом поточної ліквідності. Визначають його діленням вартості всіх оборотних активів на загальну суму поточних зобов'язань (тобто ділять підсумок другого розділу активу на підсумок четвертого розділу пасиву балансу). Оптимальна величина цього коефіцієнта складає не нижче 2.

У практиці існує потреба визначати платоспроможність підприємства не лише на початок і на кінець року, а постійно, щоденно. Визначають її діленням суми грошових коштів на суму поточних зобов'язань, строк сплати яких уже наступив, або наступить на протязі кількох днів. Для підприємства важливо, щоб цей коефіцієнт постійно перебував на рівні 1. Визначення платоспроможності підприємства в умовах банкрутства Під банкрутством розуміють фінансову неспроможність підприємства здійснювати платежі за своїми зобов'язаннями. Банкрутство встановлюється в судовому порядку. Для збанкрутілих підприємств а також тих, що знаходяться на межі банкрутства визначають четвертий коефіцієнт платоспроможності - коефіцієнт загальної платоспроможності. Методика визначення цього коефіцієнта така ж сама, як і інших коефіцієнтів платоспроможності. На основі даних бухгалтерського балансу складають аналітичну таблицю в актив якої вписують платіжні засоби підприємства, а в пасив - платіжні зобов'язання.

Особливість полягає в тому, що при визначенні платіжних зобов'язань до уваги беруть не лише суму поточних, а й суму довгострокових зобов'язань (тобто суму підсумків третього і четвертого розділів пасиву балансу). При визначенні суми платіжних засобів до уваги беруть не лише вартість оборотних активів, а й вартість необоротних активів, тобто до уваги беруть все майно підприємства.

Але різні активи підприємства мають різну ліквідність, тобто здатність швидко перетворюватися в гроші. А тому на практиці при визначенні реальної суми активів користуються поправочними коефіцієнтами. У

кожному випадку їх встановлюють експертним шляхом з урахуванням конкретних умов підприємства. Наприклад, пропонується грошові кошти і поточні фінансові інвестиції включати в розрахунки з коефіцієнтом 1, готову продукцію - 0,9, дебіторську заборгованість - 0,8, виробничі запаси - 0,7, незавершене виробництво - 0,6, інші активи - 0,5, основні засоби - 0,1. Використання поправочних коефіцієнтів робить оцінку платоспроможності збанкрутілого підприємства більш реальною.

Щоб своєчасно передбачити і попередити банкрутство, потрібно систематично аналізувати фінансовий стан підприємства. Про можливість імовірного банкрутства в недалекому майбутньому свідчать такі показники:

- спад виробництва, скорочення обсягу продукції і хронічна збитковість;
- наявність значних сум хронічної кредиторської заборгованості;
- низькі показники коефіцієнтів платоспроможності і тенденція їх до зниження;
- низький рівень забезпеченості власним оборотним капіталом;
- збільшення до небезпечних розмірів позикового капіталу;
- наявність великих понаднормативних виробничих запасів;
- зниження виробничого потенціалу підприємства та інші фактори.

Менеджери підприємства повинні своєчасно виявляти негативні тенденції у фінансовій стійкості підприємства і здійснювати заходи, що сприяють оздоровленню економіки підприємства.

Багато зарубіжних і вітчизняних економістів для прогнозування можливості банкрутства рекомендують використовувати інтегральні показники, які дозволяють одною цифрою характеризувати рівень імовірності банкрутства.

Таким чином, управління платоспроможністю підприємства можна охарактеризувати як сукупність принципів та заходів з розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням ефективного функціонування підприємства, шляхом забезпечення оптимальної кількості фінансових ресурсів та активів, політики щодо їх формування та розподілу.

1.3. Засади оцінки рівня платоспроможності підприємства

Дослідження платоспроможності в науковій літературі має певні особливості, що обумовлено характером інформаційної бази підприємства та періодом оцінки.

Згідно інформаційного забезпечення виділяють статистичну та динамічну платоспроможність [14, с. 276]: Визначення статичної платоспроможності здійснюється на певну дату і є характеристикою здатності підприємства виконувати платіжні зобов'язання за рахунок реальних грошових коштів. В основі дослідження динамічної платоспроможності розглядають аналіз грошового обороту підприємства, тобто визначення та порівняння обсягів вхідного (надходження коштів) і вихідного (витрачання коштів) грошових потоків підприємства протягом певного періоду часу.

За періодом оцінки в науковій літературі виділено поточну (фактичну) та перспективну платоспроможність [14, с. 276]:

Поточна (фактична) платоспроможність визначає наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів для виконання розрахунків за поточною кредиторською заборгованістю на певну дату або впродовж періоду оцінки. Перспективна платоспроможність характеризує здатність підприємства здійснювати виконання платіжних зобов'язань у майбутньому періоді.

Інша особливість аналізу платоспроможності та ліквідності полягає в тому, що його в літературних джерелах пропонують здійснювати за певними

етапами, які не є обумовленими, здійснюються в різній послідовності і зводяться до вирішення конкретних завдань.

Більшість науковців аналіз платоспроможності підприємства здійснюють з використанням відносних показників ліквідності: коефіцієнта абсолютної ліквідності; коефіцієнта проміжної ліквідності та коефіцієнта загальної ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує частку короткострокової заборгованості, яку може погасити підприємство [5, с. 118], а також є свідченням достатності грошових коштів для негайного покриття зобов'язань [7, с. 203]. Нормативне значення цього показника здебільшого приймається не нижче 0,2. В умовах кризового стану економіки значення коефіцієнта абсолютної ліквідності більшості підприємств є значно нижчим допустимих меж, тому прийняте нормативне значення даного показника доцільно використовувати в умовах стабільного розвитку підприємств.

Коефіцієнт швидкої ліквідності (термінової ліквідності, проміжної ліквідності) є характеристикою частки короткострокових зобов'язань, які можна погасити за рахунок поточних активів, без врахування їх найменш ліквідної складової [5, с. 119]. Для об'єктивного використання цього показника на нашу думку необхідно оцінити якість оборотних активів, дебіторської заборгованості та можливості реального її повернення в передбачені терміни.

Коефіцієнт загальної (поточної ліквідності, коефіцієнт покриття) визначається як відношення поточних активів до поточних зобов'язань [12, с. 55]. Для забезпечення поточної (загальної) ліквідності оборотні активи підприємства повинні перевищувати поточні зобов'язання у два рази. Це найбільш універсальний показник, сфера використання якого не обмежується оцінкою платоспроможності, бо використовується також для оцінки ймовірності банкрутства підприємства. При значенні цього показника менше 1 підприємство вважають неплатоспроможним, у зв'язку з неможливістю здійснення розрахунків за поточними зобов'язаннями. Можна розділити

думку Дробишевої О.О, що з метою вдосконалення оцінки платоспроможності доцільно визначити нормативне значення цього показника для конкретної галузі [3, с. 131]. Незважаючи на широке використання коефіцієнтів ліквідності, в науковій літературі немає однозначного підходу, щодо визначення їх нормативних значень (табл. 1.2).

Таблиця 1.1

Показники оцінки платоспроможності підприємства

Найменування показника	Розрахункова формула	Умовні позначення	Рекомендований критерійний рівень
Коефіцієнт покриття	$KП = \frac{OA}{TO}$	OA - оборотні активи; TO - поточні зобов'язання.	> 2,0
Коефіцієнт поточної платоспроможності	$KТП = \frac{FOA}{TO}$	FOA - фінансові оборотні активи (грошові кошти, дебіторська заборгованість, короткострокові фінансові інвестиції).	> 1,0
Коефіцієнт Бівера	$KБ = \frac{ЧП + А}{ДО + ТО}$	ЧП - чистий прибуток; А - сума амортизаційних відрахувань; ДО - довгострокові зобов'язання.	> 0,2
Коефіцієнт втрати платоспроможності	$K_{уп} = \frac{KП_к + \frac{T_{гр}}{T_о} (KП_к - KП_р)}{KП_{зр}}$	KП _к , KП _н , KП _{кр} – відповідно, значення коефіцієнта покриття на кінець і початок звітного періоду, а також його	> 1

	рекомендований рівень;
	То, Тпр – відповідно,
	тривалість звітної та
	прогнозного періоду.

Аналіз платоспроможності зводиться до розрахунку наступних відносних показників: коефіцієнт абсолютної платоспроможності, як відношення суми грошових коштів в національній та іноземній валюті до короткострокових зобов'язань з нормативними межами 0,1 - 0,2; коефіцієнт термінової платоспроможності, який розраховується як відношення грошових коштів, їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій до короткострокових зобов'язань за платежами (0,25-0,35); коефіцієнт проміжної платоспроможності, який визначається як відношення суми грошових коштів, їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій, реальної короткострокової дебіторської заборгованості до короткострокових зобов'язань за платежами (0,7-0,8); коефіцієнт загальної платоспроможності, який визначається як відношення суми оборотних активів до короткострокових зобов'язань (2-2,5) [7, с. 203-205].

Вказані показники за методикою визначення та нормативними значеннями в значній мірі відповідають показникам ліквідності. Складність використання показника проміжної платоспроможності при проведенні аналізу зовнішніми користувачами обумовлена відсутністю інформації про реальну дебіторську заборгованість.

Таблиця 1.2

Нормативні значення показників ліквідності підприємства

Нава показника	Автори				
	Косова	Шморгун	Журавль	Тютюн	Тринька

	Т.Д., Сіменко І.В. [5]	Н.П., Головко І.В. [12]	ова Ю.Ю. [4]	ник Ю.М. [14]	Л.Я., Іванчук О.В. [13]
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	0,2-0,5	> 0,2	≥ 0,2	> 0,2
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>1	0,7-0,8	>0,6	0,6-0,8	0,7-0,8
Коефіцієнт поточної ліквідності	> 2	1,5-2,5	>1	≥1	>2

Можна погодитись, з думкою, що серед недоліків коефіцієнтного аналізу платоспроможності підприємства є: його статичний характер, тобто на певну дату за даними балансу, необ'єктивність величини коефіцієнтів ліквідності, в результаті врахування в складі оборотних активів неліквідних запасів, простроченої дебіторської заборгованості, наявність потенційних зобов'язань, які не відображено в балансі; неврахування виплат, що обумовлюють перспективні грошові потоки з метою прогнозування платоспроможності [14, с. 288].

Лахтіонова Л.А. враховуючи процеси глобалізації та стандартизації фінансової звітності в різних країнах пропонує більш жорстко оцінити платоспроможність і виділяє її поняття та ознаки у зовнішньому та внутрішньому аналізі [6, с. 7]. На думку автора ознакою платоспроможності у зовнішньому фінансовому аналізі є наявність самих грошових коштів і їх величин до поточних зобов'язань, незалежно від терміну їх сплати, в розмірі 5-15%, за даними фінансової звітності [6 с. 18]. Тобто це означає постійну

наявність у підприємства грошових коштів, можливість сплатити борги за будь-якою вимогою позичальника. Автор пропонує здійснювати оцінку в зовнішньому фінансовому аналізі з використанням головного показника зовнішнього коефіцієнта платоспроможності, який визначається на основі співвідношення грошових коштів (без їх еквівалентів) до поточних зобов'язань і характеризує частку поточних зобов'язань, яку підприємство може погасити в поточний момент. Платоспроможність у внутрішньому фінансовому аналізі характеризується можливістю підприємства здійснювати наявними грошовими коштами всі необхідні платежі в момент здійснення господарської операції, сплатити всі прострочені зобов'язання, оперативні зобов'язання на протязі 30 днів та покрити 5-10% поточних зобов'язань, термін сплати яких настає після 30 днів з моменту проведення аналізу [6, с. 10]. Автор пропонує в процесі зовнішнього аналізу платоспроможності паралельно оцінювати ліквідність суб'єкта господарської діяльності.

На нашу думку в умовах кризи неплатежів такий підхід не може розцінюватися як достатнім в оцінці діяльності платоспроможності вітчизняних підприємств.

Власова Н.О. обґрунтовує використання показників оборотності коштів вкладених в майно підприємства для оцінки платоспроможності [2, с. 76], що дає можливість визначити причини зміни показників ліквідності.

Оперативний аналіз поточної платоспроможності проводиться на основі формування платіжного календаря, в якому відображають очікувані надходження грошових коштів в розрізі джерел їх формування та строкові платіжні зобов'язання на відповідному проміжку часу [5, с. 112]. Позитивним є те, що при виявленні незбалансованості платіжного календаря підприємство змушене оперативно приймати заходи, щодо збільшення обсягів реалізованої продукції, вдосконалювати розрахунки в сфері її споживання і т.п., тобто реально впливати на рівень платіжних можливостей, на відміну від результатів коефіцієнтного аналізу. Однак виконання цього виду аналізу є неможливим для зовнішніх користувачів.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівняння величин платіжних засобів (активів), які згруповані за рівнем ліквідності, з величинами зобов'язань (пасивів), які згруповані за терміновістю сплати. Основною метою аналізу ліквідності балансу є оцінка можливостей підприємства здійснити розрахунки за зобов'язаннями власним майном у певний період часу.

Однак проблемним є відсутність в економічній літературі єдиного підходу до складу кожної з груп при групуванні активів за ступенем ліквідності та пасивів за термінами погашення. Зокрема виявлено розбіжності стосовно віднесення до певних груп активів необоротних активів, утримуваних для продажу та групи вибуття, а також щодо віднесення до певних груп пасивів зобов'язань пов'язаних із необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

Ряд авторів [1, 17] запропонували включати необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття до складу важко ліквідних активів. На наш погляд, такий підхід не можна вважати однозначним, бо вказані активи у випадку їх виведення із експлуатації з метою продажу згідно П(С)БО відображають на рахунку 286 «Товари». Така ж ситуація стосується зобов'язань пов'язаних із необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

В процесі формування груп з метою аналізу ліквідності балансу доцільно вносити зміни до їх складу з врахуванням економічного змісту господарських операцій. Зокрема у випадку списання необоротних активів їх слід відносити до складу важко ліквідних, а у випадку їх реалізації до складу повільно ліквідних.

Що стосується дебіторської заборгованості, яка за терміном виникнення становить 12 і більше місяців, вона не може вважатися повільно ліквідним активом. Тому при розрахунку показника проміжної ліквідності необхідно виконати аналіз дебіторської заборгованості за термінами виникнення та оцінити реальність її перетворення на грошові кошти.

На основі оцінки змін у формі 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан), які пов'язані із застосуванням НП(С)БО 1 можна вказати, що в процесі проведення зовнішнього аналізу у користувачів не має можливості реально оцінювати стан платіжної дисципліни підприємства, оскільки відображення дебіторської заборгованості здійснюється без виділення резерву сумнівних боргів; а в складі витрат майбутніх періодів можуть бути як поточні так і розраховані на тривалий час. З метою підвищення аналітичних можливостей інформаційної бази для проведення аналізу, особливо внутрішніми користувачами, доцільно більш широко використовувати дані фінансового обліку.

Розподіл активів за ступенем ліквідності та пасивів за терміновістю погашення лежить в основі розроблених в науковій літературі [8, с. 425] критеріїв розподілу підприємств за рівнем платоспроможності, що дає можливість виконати узагальнену оцінку. Однак, на нашу думку, використання цих критеріїв є обмеженим, внаслідок певних умовностей, які допускаються при розподілі активів та пасивів на групи, що впливає на об'єктивність проведених досліджень.

Оцінку ліквідності балансу ряд авторів [13, 14] пропонують проводити на основі узагальнюючого показника ліквідності, який відображає відношення суми всіх ліквідних активів підприємства до суми всіх платіжних зобов'язань, при умові врахування їх ліквідності. Сфера використання цього показника у порівнянні балансів ряду підприємств за певні звітні періоди, з метою вибору найбільш ліквідного балансу.

Автори Шморгун Н.П., Головка І.В. та інші при аналізі ліквідності балансу в складі системи показників оцінки платоспроможності підприємства, крім відносних передбачили використання абсолютного показника, тобто наявність власних (чистих) оборотних коштів (активів) або величина робочого (чистого) капіталу [12, с. 54., 14, с. 147]. Цей показник характеризує суму поточних активів, яка сформована за рахунок власного капіталу [12, с. 54] і набуває ще більш важливого значення для оцінки

платоспроможності, в процесі його порівняння з аналогічним показником підприємств-конкурентів. Використання цього показника полягає в необхідності оцінки можливостей підприємства здійснювати нормальну фінансово-господарську діяльність у майбутньому.

З метою спрощення прийняття рішень, щодо платоспроможності підприємства ряд авторів пропонують розрахунок інтегрального показника. В роботі Цал-Цалко Ю.С. приведено інтегральний показник, який сформовано, як сумарний рівень відносних величин, одержаних, шляхом порівняння фактичних показників абсолютної, проміжної, загальної платоспроможності з еталоном [10, с.320]. До переваг інтегральних показників можна віднести однозначність оцінки платоспроможності, однак значним недоліком є проблеми застосування більшості з них, які розроблені на основі зарубіжного досвіду і не пристосовані для дослідження діяльності вітчизняних підприємств.

Платоспроможність підприємства характеризується не тільки можливостями негайного погашення зобов'язань на момент проведення оцінки за рахунок грошових коштів, а також як здатність забезпечувати утворення грошових потоків, які за обсягом та термінами відповідають платіжним потребам підприємства. В зв'язку з цим методичний підхід, запропонований в [13], щодо оцінки платоспроможності підприємства включає найбільш широкий перелік показників порівняно з іншими авторами і, зокрема, передбачає оцінку платоспроможності на основі грошових потоків. До найбільш важливих показників, які використовують на цьому етапі аналізу можна віднести коефіцієнт достатності грошових коштів, який характеризує ступінь покриття платіжних потреб підприємства за рахунок грошових коштів, що є у розпорядженні підприємства. Зростання цього показника характеризує здатність підприємства генерувати грошові кошти для здійснення необхідних платежів. Важливим є оцінка синхронності надходження та витрат коштів, що дозволяє оцінити збалансованість в часі та за обсягом вхідних та вихідних грошових потоків. В зв'язку з цим, заслуговує

уваги, запропонований науковцями підхід до оцінки поточної та перспективної платоспроможності на основі грошових потоків від операційної діяльності, з врахуванням стабільності та ритмічності діяльності підприємства [11]. Дослідження грошових потоків на нашу думку дає найбільш об'єктивну оцінку платоспроможності підприємства, оскільки дозволяє оцінити можливість постійно розраховуватися за зобов'язаннями на основі грошових коштів

Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні коштів активу, згрупованих за ступенем спадної ліквідності, з коротко-строковими зобов'язаннями у пасиві, які групуються за ступенем терміновості погашення.

В табл. 1.4 описані показники, що застосовують для комплексної оцінки рівня платоспроможності підприємства.

Таблиця 1.3

Показники, що застосовують для комплексної оцінки рівня платоспроможності підприємства

Показник	Формула	Роз'яснення
Абсолютна ліквідність	$\frac{(ГК+ФА)}{ПЗ}$	Ка – коефіцієнт абсолютної ліквідності, ГК – грошові кошти, ФА -фінансові активи (інвестиції), ПЗ – поточні зобов'язання
Коефіцієнт покриття	$\frac{ОА}{ПЗ}$	Кп – коефіцієнт покриття
Питома вага чистого оборотного капіталу в активах	$\frac{(ОА-ПЗ)}{А}$	Пок – питома вага оборотного капіталу в активах, А – активи
Рентабельність активів	$\frac{ЧП}{А}$	Ра – рентабельність активів, ЧП – чистий прибуток
Фінансова автономія	$\frac{ВК}{А}$	Фа – фінансова автономія, ВК –

		власний капітал
Оборотність (віддача) активів	BP / A	Oa – оборотність активів, BP – виручка від реалізації
Коефіцієнт незалежності від позичкового капіталу	$BK/ПК$	Kn – коефіцієнт незалежності, $ПК$ – позичковий капітал
Рентабельність власного капіталу	$ЧП/ВК$	Rvk – рентабельність власного капіталу
Рентабельність продажу	$ЧП/BP$	$Rп$ – рентабельність продажу, BP – виручка від реалізації
Маневреність власного капіталу	$(OA-ПЗ)/OA$	Mvk – маневреність власного капіталу
Покриття поточних зобов'язань виручкою	$BP/ПЗ$	$Ппз$ – покриття поточних зобов'язань виручкою від реалізації
Частка оборотних активів	OA/A	$Чoa$ – частка оборотних активів у структурі балансу

Опрацювання представлених у західній, російській та вітчизняній теорії і методології оцінки фінансового стану та прогнозування ймовірності банкрутства підприємств засвідчили, що показники, які використовуються у тих або інших оцінних моделях і методиках, фактично зводяться до 12-ти основних фінансових коефіцієнтів.

Відповідно до наведеної тези поточні активи можна поділити на три групи:

- 1) гроші та короткострокові фінансові вкладення (найбільш ліквідна група);
- 2) готова продукція, відвантажені товари та дебіторська заборгованість;
- 3) виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів.

Платіжні зобов'язання підприємства поділяють на такі три групи:

- 1) заборгованість, терміни оплати якої вже настали;
- 2) заборгованість, яка повинна бути погашена найближчим часом;
- 3) довгострокова заборгованість.

Зазначимо, що всі з наведених аналітичних коефіцієнтів становлять основу найбільш розповсюджених моделей прогнозування неплатоспроможності підприємств – Альтмана (5ти факторна та 2-х факторна модель), Спрингейта (4-х факторна модель), Сафіуллаїна і Кадикова, І. В. Седлова та О. Челишева. (Російська Федерація), Чессера, Лісса (4-х факторна) та Таффлера (4-х факторна) моделі. Відповідно до систематизованої сукупності показників, що використовують для комплексної характеристики рівня платоспроможності підприємства, серед них можна виділити три групи показників:

- показники, що характеризують збалансованість структури активів підприємства та їх відповідність його поточним зобов'язанням – абсолютна ліквідність, коефіцієнт покриття, питома вага чистого оборотного капіталу в активах, маневреність власного капіталу, та частка оборотних активів; показники, що характеризують ефективність та інтенсивність використання ресурсів підприємства для досягнення своїх цілей та для погашення існуючих зобов'язань: рентабельність активів, оборотність (віддача) активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продажу та покриття виручкою поточних зобов'язань;

- показники, що характеризують політику управління фінансовою структурою капіталу підприємства та свідчать про його залежність від сторонніх джерел фінансування: фінансова автономія та коефіцієнт незалежності від позичкового капіталу.

Таким чином, методичний підхід, який базується на використанні відносних показників ліквідності і набув найбільшого поширення при оцінці платоспроможності підприємства не забезпечує об'єктивної оцінки результатів дослідження. До напрямів вдосконалення оцінки платоспроможності підприємства можна віднести покращання аналітичних можливостей його інформаційної бази для проведення аналізу, шляхом використання облікових даних; розрахунок системи показників

платоспроможності на основі грошових потоків підприємства; проведення оперативного аналізу платоспроможності.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМТВА ПСП «БЛИЗНЮКИ»

2.1. Дослідження стану короткострокових фінансових зобов'язань підприємства ПСП «Близнюки»

Попри складну ситуацію у державі розвиток вітчизняного аграрного сектору останніми роками характеризувався суттєвим підвищенням як виробничих, так і основних його економічних показників, серед яких особливе місце займає прибуток.

Він для будь-якого аграрія є не лише важливим критерієм оцінки ефективності його управлінської моделі ведення бізнесу, але й певною мірою свідченням конкурентоспроможності господарства на ринку. Це ж саме можна стверджувати, порівнюючи різні регіони країни за їх часткою в отриманому прибутку.

Варто відзначити, що економічна ефективність вітчизняного аграрного виробництва сьогодні має чітко виражену регіональну диференціацію, що залежить як від наявних ресурсних і інвестиційних можливостей, так і решти факторів ринкового й іншого характеру впливу. До останніх необхідно також обов'язково віднести і регіональну спеціалізацію, оскільки в сільському господарстві різні сільськогосподарські культури мають порівняно неоднакову рентабельність їх вирощування.

За результатами минулого фінансового року вітчизняні аграрії отримали 89,1 млрд грн чистого прибутку, що майже на 14% менше проти рекордного показника 2015 р. (довідково: у 2015 р. чистий прибуток становив 103,5 млрд грн). Цього року, зважаючи на нинішні складні погодні умови і посуху, варто очікувати, що цей показник хоча б збережеться на аналогічному рівні.

Якщо проаналізувати розподіл отриманого від сільськогосподарської діяльності прибутку в регіональному розрізі, то можна чітко побачити аграрних лідерів — Полтавську область (12,5% у загальній структурі усього отриманого в 2016 р. прибутку), Вінницьку (8,8%), Кіровоградську (7,4%), Черкаську (6,8%) і Київську (6,8%). Ці регіони минулого року забезпечили близько 42% усіх надходжень чистого прибутку в аграрному секторі за результатами економічної діяльності усіх сільськогосподарських підприємств країни разом із фермерськими господарствами, які звітують за державною статистичною формою 50 с. г. (рис. 2.1).

Рис.2.1.Регіональний вимір окремих областей України за питомою вагою у структурі формування чистого прибутку від агробізнесу за 2017р.

Сільське господарство залишається одним із найбільш економічно привабливих сфер вітчизняного бізнесу в умовах зростаючого попиту на продовольство в світі та розширення експортних можливостей країни. Адже, як доводить практика, агробізнес в нинішніх умовах хоч і ризикований, але й дуже вигідний з точки зору вкладання власного капіталу та залучення інвестицій.

Проте рівень ризикованості ведення агробізнесу в різних регіонах країни суттєво відрізняється, про що свідчить аналіз статистичних даних щодо питомої ваги прибуткових і збиткових сільськогосподарських підприємств у загальній їх кількості

Короткострокові зобов'язання – борги юридичної особи, які мають бути погашені в строк до одного року з моменту настання звітної дати. У короткострокові зобов'язання компанії включається заборгованість за банківськими позиками (на термін до 12 місяців), кредиторська заборгованість, борги перед засновниками по виплаті дивідендів, резерви витрат і так далі.

Короткострокові зобов'язання – сумарна заборгованість, яку компанія зобов'язується виплатити в строк до 12 місяців за рахунок поточних активів. Те, що залишається після виплати короткострокових зобов'язань (різниця між поточними активами і зобов'язаннями) – це і є оборотний капітал підприємства.

Для вирішення першочергових завдань більшість компаній змушене вдаватися до короткострокових позиках і використанню внутрішніх джерел. При цьому своєчасність виплат за такими зобов'язаннями – одна з основних задач керівництва. З моменту зарахування коштів, які є частиною короткострокових зобов'язань, вони не належать компанії, а лише використовуються нею обмежений період часу, а саме до моменту погашення. За своєю сутністю короткострокові зобов'язання мають багато спільного зі звичайним позиковим капіталом.

Як одна з форм кредитних коштів, короткострокові зобов'язання мають наступні особливості:

1. Загальний обсяг короткострокових зобов'язань надає незмінне вплив на тривалість фінансового циклу компанії, а саме на розмір капіталу, необхідного для поповнення оборотних коштів. Чим більше короткострокові зобов'язання, тим менший обсяг коштів доведеться залучати компанії для покриття поточних потреб.

2. Короткострокові зобов'язання для компанії – це безкоштовний джерело застосовуваного позикового капіталу.

3. Загальний обсяг короткострокових зобов'язань компанії безпосередньо залежить від діяльності компанії на ринку. Чим активніше виробництво і вище обсяги продажів товарів, тим більше і витрати підприємства. Таким чином, зростає і сума майбутніх витрат. На практиці якщо коефіцієнт фінансового левериджу залишається незмінним, то і потреби в позиковому капіталі також не ростуть.

4. Прогнозування короткострокових зобов'язань на перспективу, як правило, несе оціночний характер. Це викликано тим, що більшу частину нарахувань, які є основою таких зобов'язань майже неможливо розрахувати. Основна причина – невизначеність більшості параметрів для майбутньої роботи компанії.

5. Обсяг короткострокових зобов'язань знаходиться в прямій залежності від періодичності здійснення виплат за нарахованими коштами. Така залежність платежів за рахунками, які є частиною короткострокових зобов'язань компанії, від зовнішніх факторів дозволяє визначити можливість і рівень регулювання джерел в процесі управління.

6. Короткострокові зобов'язання завжди погашаються за рахунок поточних коштів компанії, тобто ресурсів, які застосовуються в повсякденному господарській діяльності. Саме ця особливість і відрізняє короткострокові зобов'язання компанії від довгострокових. Крім цього, короткостроковий капітал має ще одна важлива ознака – він може бути звернений в грошовий еквівалент і бути використаним протягом одного балансового періоду (як правило, це 12 місяців).

7. Короткострокові зобов'язання повинні знаходити відображення в звіті компанія (розділ – пасив).

Короткострокова заборгованість виражається спеціальним коефіцієнтом. Даний показник відображає, яка частка короткострокових зобов'язань в компанії по відношенню до сумарного боргу. Для розрахунку

застосовується наступна формула розрахунку коефіцієнта короткострокових зобов'язань: $KK3 = \text{Короткострокові зобов'язання} / (\text{Короткострокові} + \text{Довгострокові зобов'язання})$.

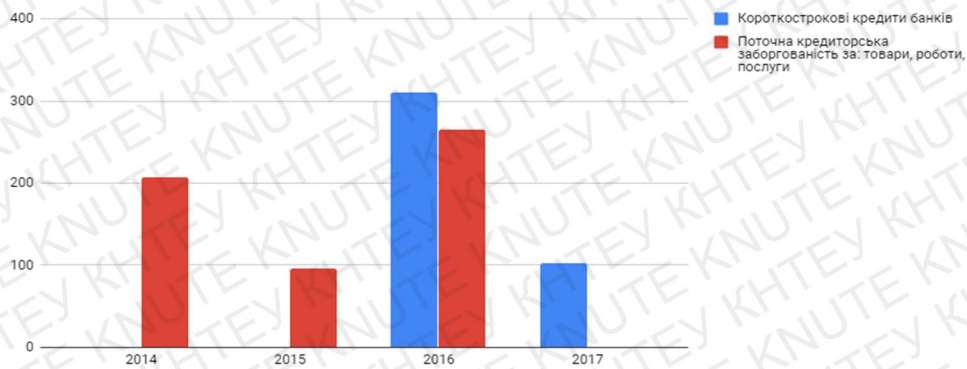
Отримане значення показує залежність підприємства від короткострокових боргів..

Таблиця 2.1

Короткострокові зобов'язання ПСП «Близнюки», тис. грн.

Показники	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Абсолютний приріст			Темп приросту		
					2015 р.	2016 р.	2017 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Короткострокові кредити банків			310	102	0	310	-208	0%	0%	-67%
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	207	96	265	0	-111	169	-265	-53%	175%	100%

На основі звітності ПСП «Близнюки» видно, що підприємство намагається мінімізувати використання короткостроковими кредитами банків. Переважно короткострокові кредити банків використовувались в 2016 і 2017 році. Протягом цього часу було виплачено 67% від взятої суми та зменшено на 208 тис. грн. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги включає переважно ще неоплачені з нашої сторони роботи і послуги, такі як консультації провідних спеціалістів в сільськогосподарській діяльності, поради юристів, так я підприємство веде декілька судових процесів відносно наданої неякісної сировини, яка призвела до різниці між очікуваним урожаєм та наявним зібраним урожаєм в 2.5 рази, що нанесло значних фінансових негараздів підприємству та затримки в реалізації стратегії підприємства.

Рис 2.2. Динаміка короткострокових зобов'язань, тис. грн

Кредиторська заборгованість ПСП «Близнюки» як і вся фінансова діяльність досить неоднорідна, відсутня чітка динаміка.

Все це пояснюється в першу чергу погодними явищами.

Посуха є одним із основних погодних ризиків в Україні. Особливо через неї потерпають південь та схід країни. Однак кілька останніх років показали, що й інші регіони не захищені від неї. Це, зокрема, підтверджує осіння посуха 2015 року, що вразила центральну частину України, та торішній осінній дефіцит дощів, який спостерігався у багатьох регіонах.

Це призводить до великих збитків.

Тому для диференціації прибутків і збитків ПСП «Близнюки» почала займатись додатковими напрямками.

В 2015 році ПСП «Близнюки» створило новий напрям діяльності - виробництво круп з власної сировини. Перший рік продаж відбувався за демпінговими цінами для виходу на ринок регіону і покриття потреб споживачів.

В 2017 році весною було розроблено проект «Теплиці». Наразі проходить перший пробний рік для виявлення всіх ризиків та розуміння на які саме посіви потрібно орієнтуватись. Уже знайдені канали збуту, що частково покриває дві області Київська та Кіровоградська.

В більшості випадків ПСП «Близнюки» намагаються не залучати довгострокові та короткострокові кредити банків через внутрішню політику керівництва. але через вплив погоди, зміни оподаткування та законодавства залучення все ж таки відбувається.

Короткострокові кредити банків в 2016 та 2017 році пояснюються активною інвестиційною діяльністю в нові проекти та покриття збитків.

За два роки було придбано 3 додаткових спецтехніки, декілька розробок розумних поливних систем додатково залучено 15 осіб щорічно.

Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги пояснюється закупівлею посівних одиниць. В ПСП «Близнюки» з партнерами по продажу зерна існують контракти. 50% зерна купується в грудні або січні. Решта сплачується до 15 листопада наступного року. Це виступає як гарант за якість посівних одиниць. В 2017 році на закінчення періоду відсутня поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Це пояснюється придбанням зерна в січні 2018 року.

Сільське господарство - це складова економіки України, яка має важливе народногосподарське значення. На сьогодні важливою є необхідність стабілізації та формування стійкого розвитку сільськогосподарських підприємств, виведення галузі на міжнародний рівень. Слід зазначити, що за останні роки сільське господарство не лише втратило позиції світового лідера, а й опинилася в глибокій кризі, що супроводжувалося руйнуванням матеріально-ресурсного потенціалу та витісненням вітчизняних товаровиробників із зовнішнього ринку продовольства.. Територія України характеризується значною різноманітністю природних і ґрунтово-кліматичних зон. З урахуванням цих особливостей в Україні виділено регіони, макрозони й мікрозони вирощування зернових , визначено їхню спеціалізацію.

Сільське господарство, об'єктивно, у зв'язку зі своїми особливостями, є галуззю з вищим ризиком порівняно з іншими галузями народного господарства. Водночас воно є низькорентабельним. Основними факторами ризику у сільськогосподарському виробництві залишається природно-кліматичне середовище, земля – як основний засіб виробництва, тривалий період фінансового циклу, сезонність виробництва. Суттєвий вплив має також макроасpekt, який пов'язаний із запровадженням нових податків,

санкцій, мита, заборон. Відсутність механізмів попередження факторів ризику та відшкодування збитків, або слабкий їх розвиток у багатьох сільськогосподарських підприємствах зумовлюють необхідність їх дослідження та систематизації. Так як сільськогосподарська галузь, виходить на ринок із продукцією, що є продукцією, першої необхідності, то галузь має досить високі адаптаційні можливості, і за державної підтримки може стати високорентабельною галуззю.

ПСП «Близнюки», як і будь-який інший суб'єкти господарювання, функціонує в агресивному середовищі ринкової конкуренції, інфляції, недостатності фінансування, диспаритету цін, залежності від природно-кліматичних умов і впливу інших чинників негативного впливу на фінансову стійкість. В результаті зростає тиск ризику втрати платоспроможності, фінансової стійкості, що хвилює не тільки власників підприємств та членів трудових колективів, але й потенційних контрагентів, комерційних банків, тощо.

Основою успішної реалізації процесу господарювання сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах є досягнення оптимального балансу їх фінансових інтересів. Ця умова визначає необхідність розробки управлінських рішень щодо регулювання параметрів фінансових потоків, які спрямовуються на розвиток підприємства. При цьому реалізація задач із визначення фінансових потоків і ефективного управління ними може бути побудована шляхом конкретизації напрямів аналізу стану господарювання сільськогосподарських підприємств в економічних відносинах, оптимізації джерел формування фінансових ресурсів, систематизації та обробки одержуваних даних результатів діяльності, розробки методології і методики аналізу, включаючи інструменти прогнозування на мікрорівні.

Неповторність та специфічність фінансових потоків пов'язують з нагромадженням та використанням різних фінансових ресурсів за видами та рівнем їх ліквідності. Фінансові потоки сільськогосподарського підприємства

є агрегованим поняттям і включає до свого складу багато чисельні види потоків, що обслуговують господарську діяльність.

Фінансові потоки віддзеркалюють види основної діяльності сільськогосподарського підприємства. Здійснення операційної діяльності супроводжується потоками, на які покладено функції фінансового забезпечення складного відтворювального ланцюга: витрати на виробництво, виручка від реалізації продукції тощо. В рамках здійснення фінансової діяльності рух фінансових ресурсів спрямований на підвищення дієвості використання активів підприємства. Інвестиційна спрямованість фінансових потоків в господарку діяльність підприємства, а саме, в основні активи (устаткування, транспортні засоби, машини) і в нематеріальні (технології, патенти), розрахована на довгострокові програми розвитку, з процедурами здешевлення (капіталозаощадження) та домінування зовнішніх джерел фінансових ресурсів над внутрішнім. У той же час, інвестування фінансових ресурсів в оборотні активи (запаси) використовується для звичайних заходів підтримки стабільності поточної діяльності як в умовах криз, так і в умовах підйомів. При цьому здійснюється короткострокове залучення фінансових ресурсів без процедур його здешевлення (капіталозбереження) при домінуванні джерел власних фінансових ресурсів над зовнішніми.

Таблиця 2.2

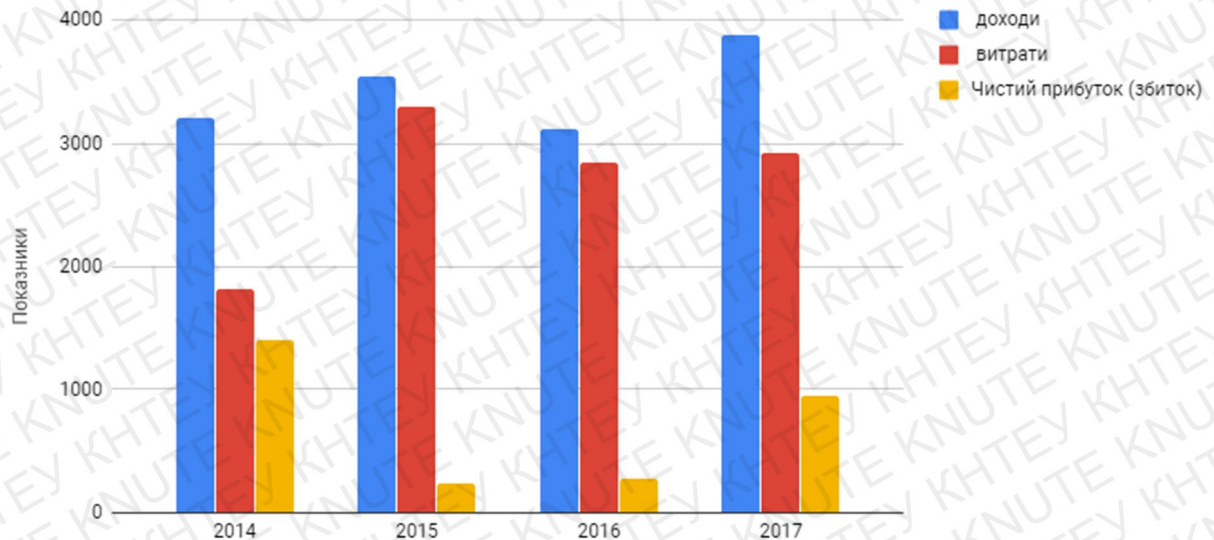
Фінансові результати ПСП «Близнюки» протягом 2014-2017 років
тис.грн

Показники	2014р	2015р	2016р	2017р	Абсолютний приріст			Темп приросту		
					2015р	2016р	2017р	2015р	2016р	2017р
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3854	4257	3737	4654	403	-520	917	10%	-12%	25%
Непрямі	642	710	623	776	67	-87	153	10%	-12%	25%

податки та інші вирахування з доходу										
Разом доходи	3212	3548	3114	3878	336	-433	764	10%	-12%	25%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1672	3027	2597	2436	1355	-429	-161	81%	-14%	-6%
Інші операційні витрати	134	272	241	484	138	-31	242	103%	-11%	100%
Інші витрати	4	4	4	4	0	0	0	0%	0%	0%
Разом витрати	1810	3303	2843	2924	1493	-460	81	82%	-14%	3%
Чистий прибуток (збиток)	1401	244	271	954	-1157	27	683	-83%	11%	252%

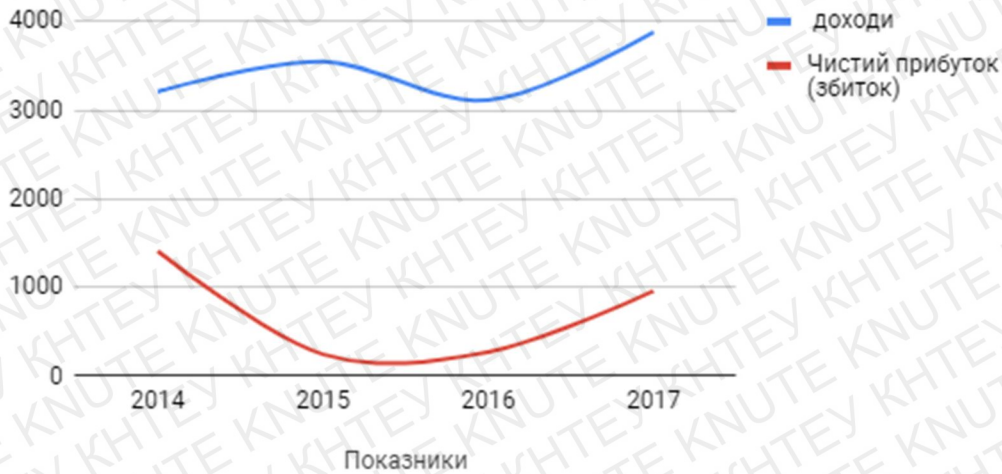
На основі фінансових даних підприємства ПСП «Близнюки» в таблицю 2.2 відображені основні фінансові результати підприємства за останні чотири роки. Чистий дохід підприємства збільшився в 2015 на 10%, потім зменшився на 12% в 2016 році, та всерівно піднявся на 25% в 2017. В 2014 році було різке підвищення собівартості продукції на 81% (1355 тис. грн). Це супроводжується кризою в Україні та нестійкими цінами на той період в державі. В наступні періоди собівартість мала тенденцію до зниження спочатку на 14% потім на 6%. Через значне підвищення собівартості і неготовності до кризи та невживання вчасно рішень і дій для її згладжування, в 2016 році майже не спостерігається чистий прибуток порівняно з попереднім періодом. Зменшення відбулось на 83% (рис. 2.2).

Рис 2.3. Фінансові результати ПСП «Близнюки» протягом 2014-2017 років тис.грн

Результатом здійснення виробничого процесу, є отриманий кінцевий продукт, що сформувався в результаті господарської діяльності підприємства. Виготовлена продукція повинна надійти до кінцевого споживача з мінімальним часовим лагом. При цьому, потреба враховувати лаг при кількісному вимірюванні взаємозв'язку між економічними показниками постає дуже часто. Наприклад, у динамічних моделях необхідно враховувати лаг при визначенні зв'язку між фінансовим результатом і капітальними вкладеннями, або частину цього лагу. В таблиці 2.3 відображено фінансові результати за останні чотири роки. Головною причиною нестабільності приросту прибутку є інфляційні процеси в країні та нестійке фінансове становище в державі. На рис. 2.4 зображено відношення чистого прибутку і доходу. Різниця між ними це витрати, включаючи податки і всі інші платежі.

Рис 2.4. Динаміка доходів і чистого прибутку ПСП «Близуки» 2014-2017 років тис.грн

На основі графіку і руху кривих можна провести аналіз, що підвищення доходу не дало підвищення чистого прибутку, і навіть його не утримало. Тенденція до зниження була до середини 2015 року. В 2016 і 2017 році прибуток і дохід мають тенденцію до збільшення (рис 2.4).

Збільшення частки власних джерел у валюті пасиву балансу свідчить про посилення фінансової стійкості і незалежності підприємства від позикових і залучених коштів. При цьому наявність нерозподіленого прибутку може розглядатися як джерело поповнення оборотних коштів.

Рис. 2.5. Динаміка росту нерозподіленого прибутку.

Активи підприємства та їх структура вивчаються як з точки зору їх участі в процесі виробництва, так і з точки зору оцінки їх ліквідності. До найбільш легко реалізованих активів відносяться грошові кошти; до найбільш важко буде реалізувати активам - основні засоби та інші необоротні активи, в нашому випадку це велика кількість будівель, обладнання, земельні ділянки, які перебувають на балансі підприємства.

За останні роки на початок кожного року відображено динаміку зростання нерозподіленого прибутку. В 2016 році за останній період був найвищий рівень нерозподіленого прибутку а саме 1123,6 тис.грн. В 2017 році зменшилась сума, причиною стає реінвестування коштів в нові проекти, обладнання, пошук нових напрямків діяльності.

Через ймовірне прийняття рішення про зняття мораторію на торгівлю землею, підприємство намагається активізувати найбільш матеріалоємність діяльність на власних землях. Наприклад, побудова нових теплиць, будівництво новітніх складів та створення нових цехів з переробки продукції.

Отже, попри складну ситуацію у державі відбувається розвиток вітчизняного аграрного сектору. Найскладнішим для підприємства був 2016 рік, так як була велика посуха та . Переважно короткострокові кредити банків використовувались в 2016 і 2017 році. Протягом цього часу було виплачено 67% від взятої суми та зменшено на 208 тис. грн.

2.2. Дослідження стану оборотних активів підприємства ПСП «Близнюки»

ПСП «Близнюки», як і будь-який інший суб'єкти господарювання, функціонує в агресивному середовищі ринкової конкуренції, інфляції, недостатності фінансування, диспаритету цін, залежності від природно-кліматичних умов і впливу інших чинників негативного впливу на фінансову стійкість. В результаті зростає тиск ризику втрати платоспроможності,

фінансової стійкості, що хвилює не тільки власників підприємств та членів трудових колективів, але й потенційних контрагентів, комерційних банків, тощо.

Основою успішної реалізації процесу господарювання сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах є досягнення оптимального балансу їх фінансових інтересів. Ця умова визначає необхідність розробки управлінських рішень щодо регулювання параметрів фінансових потоків, які спрямовуються на розвиток підприємства. При цьому реалізація задач із визначення фінансових потоків і ефективного управління ними може бути побудована шляхом конкретизації напрямів аналізу стану господарювання сільськогосподарських підприємств в економічних відносинах, оптимізації джерел формування фінансових ресурсів, систематизації та обробки одержуваних даних результатів діяльності, розробки методології і методики аналізу, включаючи інструменти прогнозування на мікрорівні.

Неповторність та специфічність фінансових потоків пов'язують з нагромадженням та використанням різних фінансових ресурсів за видами та рівнем їх ліквідності. Фінансові потоки сільськогосподарського підприємства є агрегованим поняттям і включає до свого складу багато чисельні види потоків, що обслуговують господарську діяльність.

Фінансові потоки віддзеркалюють види основної діяльності сільськогосподарського підприємства. Здійснення операційної діяльності супроводжується потоками, на які покладено функції фінансового забезпечення складного відтворювального ланцюга: витрати на виробництво, виручка від реалізації продукції тощо. В рамках здійснення фінансової діяльності рух фінансових ресурсів спрямований на підвищення дієвості використання активів підприємства. Інвестиційна спрямованість фінансових потоків в господарку діяльність підприємства, а саме, в основні активи (устаткування, транспортні засоби, машини) і в нематеріальні (технології, патенти), розрахована на довгострокові програми розвитку, з процедурами

здешевлення (капіталоозаощадження) та домінування зовнішніх джерел фінансових ресурсів над внутрішнім. У той же час, інвестування фінансових ресурсів в оборотні активи (запаси) використовується для звичайних заходів підтримки стабільності поточної діяльності як в умовах криз, так і в умовах підйомів. При цьому здійснюється короткострокове залучення фінансових ресурсів без процедур його здешевлення (капіталозбереження) при домінуванні джерел власних фінансових ресурсів над зовнішніми. Склад оборотних активів - це сукупність окремих елементів оборотних виробничих фондів і фондів обігу. Аналіз оборотних активів здійснюється в розрізі основних складових за основними балансовими елементами:

запаси (виробничі запаси, готова продукція, незавершене виробництво, готові запаси, товари);

дебіторська заборгованість (кошти в розрахунках (до 1 року), за товари, роботи, послуги, дебіторська заборгованість за розрахунками, інша поточна дебіторська заборгованість);

інші оборотні активи.

Головною метою аналізу фінансового стану є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності підприємства і пошук резервів зміцнення фінансового стану підприємства та його платоспроможності.

При цьому першочерговими завданнями аналізу оборотних активів на підприємстві ПСП «Близнюки» є:

- загальна оцінка фінансового стану та чинників, що його зумовлюють;
- вивчення відповідності між коштами та джерелами, раціональності їх розміщення та ефективності використання;
- визначення причинно-наслідкових зв'язків між різними показниками виробничої, комерційної та фінансової діяльності і на основі цього оцінка виконання плану щодо надходження фінансових ресурсів та їх використання з позицій зміцнення фінансового стану підприємства;
- дотримання фінансової, розрахункової та кредитної дисципліни;
- визначення ліквідності та фінансової стабільності підприємства;

- прогнозування можливих фінансових результатів, економічної рентабельності, виходячи з реальних умов господарської діяльності й наявності власних і залучених коштів, розробка моделей фінансового стану при різних варіантах використання ресурсів;
- розробка конкретних заходів, спрямованих на більш ефективне використання фінансових ресурсів і зміцнення фінансового стану підприємства.

Україна – велика аграрна держава. Її сільське господарство – одна з основних галузей матеріального виробництва, що відіграє важливу роль у житті суспільства. Тому відродження українського села і селянства є одним з найважливіших завдань нашої молоді незалежної держави. Важливим елементом цього відродження є створення селянських (фермерських) господарств, які є важливою частиною ринкового шляху розвитку українського сільського господарства.

Фермерське господарство створене з метою найбільш ефективного використання свого майна, воно самостійно визначає напрями своєї діяльності, обсяги та структуру виробництва, на свій розсуд розпоряджається отриманою продукцією, сировиною, товарами і коштами, в тому числі від користування орендованими майном та землею, і будує свої взаємовідносини з юридичними та фізичними особами на договірній основі.

Основний напрям діяльності господарства є вирощування зернових культур. Майно фермерського господарства складається із:

- будівлі;
- облаштування;
- матеріальні цінності;
- продукція, вироблена господарством в результаті господарської діяльності;
- одержані доходи;
- інше майно, набуте на підставах, що не заборонені законом;
- право користування землею, водою та іншими природними ресурсами, будівлями, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права;

Підприємство здійснює бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, веде статистичну звітність. Форми та порядок подачі звітності визначаються нормативними документами державних органів.

Основні фактори, що визначають фінансовий стан підприємства, - це, по-перше, виконання фінансового плану і поповнення в міру потреби власного оборотного капіталу за рахунок прибутку і, по-друге, швидкість оборотності оборотних коштів. Для оцінки фінансового стану підприємства необхідно розрахувати основні показники діяльності ПСП «Близнюки» за останні три роки, 2014, 2015 та 2016, 2017 роки.

Таблиця 2.3

**Структура оборотних активів ПСП «Близнюки» протягом
2014-2017 років, тис.грн**

Показники	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Абсолютний приріст			Темп приросту		
					2015 р.	2016 р.	2017 р.	2015р. .	2016р. .	2017р. .
Виробничі запаси	331,1	326,2	321,3	316,4	-4,9	-4,9	-4,9	1,48%	-1,50%	1,53%
Готова продукція	65	74	230,9	108	9	156,9	122,9	13,85 %	212,03 %	53,23 %
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	102	85,4	33	5,2	-16,6	-52,4	-27,8	16,27 %	61,36 %	84,24 %
Сума	498,1	485,6	585,2	429,6	-12,5	99,6	155,6	2,51%	20,51 %	26,59 %

Структура оборотних активів ПСП «Близнюки» досить неоднорідна. Головну частину оборотних активів складають виробничі запаси. Вони мають однакову тенденцію до зменшення протягом останніх чотирьох років. Абсолютний приріст протягом 2014-2017 років, складає -4,9 тис.грн. Темп

приросту має динаміку до зменшення - в 2015 році -1,48%, в 2016 -1,50%, в 2017 році -1,53%.

Готова продукція складає в 2015 році 65 тис.грн. Істотного збільшення готова продукція досягла в 2016 році. Це все стало причиною складності пошуку збуту. Так як покупці, великі сільськогосподарські фірми, диктували ціну на рівні собівартості. Тому було прийнято рішення трішки зачекати і реалізувати готову продукцію, а саме зернові культури, по вигідній ціні в наступному 2017 році. Саме тому в 2016 році готова продукція досягла рівня 230,9 тис.грн. В 2017 році ситуація почала вирівнюватись, тому готова продукція повернулась на рівень 108 тис.грн. (табл. 2.3)

На основі фінансової звітності ПСП «Близнюки» розроблено структуру оборотних активів ПСП «Близнюки» протягом 2014-2017 років (табл.2.4).

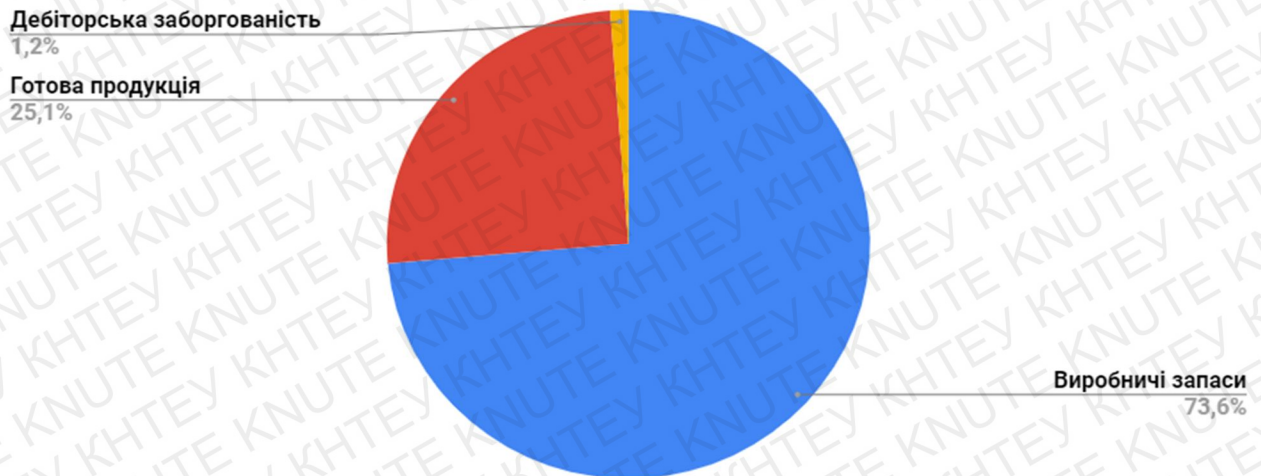
Таблиця 2.4

Оборотні активи ПСП «Близнюки» протягом 2014-2017 років, тис.грн

Показники	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.
Виробничі запаси	66,47%	67,17%	54,90%	73,65%
Готова продукція	13,05%	15,24%	39,46%	25,14%
Дебіторська заборгованість	20,48%	17,59%	5,64%	1,21%
Сума	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Виробничі запаси складають основну складову оборотних активів. Дебіторська заборгованість має динаміку до зменшення у всі роки крім 2016 року. В 2016 році вона підвищилась на 20,51%, хоча в структурі оборотних активів в 2016 році займає всього 5,64%.

Рис. 2.6 Структура оборотних активів ПСП «Близнюки» за 2017р., тис.грн

На основі фінансових даних ПСП «Близнюки» бачимо (рис.2.6), що в 2017 році виробничі запаси займали 73,6%. Це основна частина. Дебіторська заборгованість становила 1,2%. Причиною цього порівняно в 2016 роком стали швидкі домовленості з покупцями, та зміна клієнтів. Головна умова співпраці – розрахунок протягом одного-двох тижнів. Це пришвидшує процес отримання доходу та зменшує ризики по нерозрахунках крієнтами своїх зобов'язань. Готова продукція становить 25,1%.

Слід зазначити, що скорочення терміну зберігання запасів в структурі оборотних коштів, спричиняє виникнення певну ступінь ризику. З одного боку, чим менше період, тим швидше рух фінансових ресурсів, з іншого – збільшується ризик уповільнення операційного циклу через недопоставки або браку запасів. Виходячи з таких міркувань, слід приймати рішення про нормування запасів. Разом з тим, сільськогосподарське підприємство, може формувати наднормативні запаси, з метою захисту фінансових ресурсів при коливанні ринкової кон'юнктури (виникненні інфляції), спеціально трансформуючи їх з грошової форми в матеріальну, або отримати додатковий дохід в результаті зростання цін на сировину.

Результатом здійснення виробничої процесу, є отриманий кінцевий продукт, що сформувався в результаті господарської діяльності підприємства. Виготовлена продукція повинна надійти до кінцевого

споживача з мінімальним часовим лагом. При цьому, потреба враховувати лаг при кількісному вимірюванні взаємозв'язку між економічними показниками постає дуже часто. Наприклад, у динамічних моделях необхідно враховувати лаг при визначенні зв'язку між фінансовим результатом і капітальними вкладеннями, або частину цього лагу.

В таблиці 2.5 відображені загальні розрахунки тривалості фінансових і операційних циклів. Показники мають нестійкі дані. Слід зазначити, що скорочення терміну зберігання запасів в структурі оборотних коштів, спричиняє виникнення певну ступінь ризику. З одного боку, чим менше період, тим швидше рух фінансових ресурсів, з іншого – збільшується ризик уповільнення операційного циклу через недопоставки або браку запасів. Виходячи з таких міркувань, слід приймати рішення про нормування запасів. Разом з тим, сільськогосподарське підприємство, може формувати наднормативні запаси, з метою захисту фінансових ресурсів при коливанні ринкової кон'юнктури (виникненні інфляції), спеціально трансформуючи їх з грошової форми в матеріальну, або отримати додатковий дохід в результаті зростання цін на сировину.

Таблиця 2.5

Показники оборотності ПСП «Близнюки» протягом 2014-2017 років

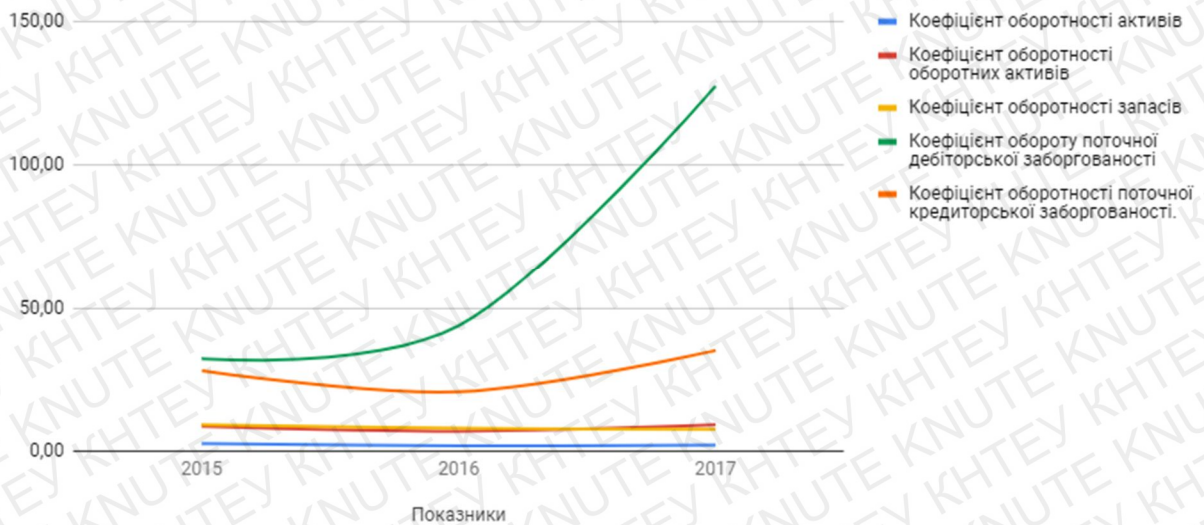
Показники	2015	2016	2017	Абсолютний приріст		Відносний приріст	
				2016	2017	2016	2017
1. Коефіцієнт оборотності активів	2,72	1,87	2,10	-0,85	0,23	-31,21%	12,15%
2. Період обороту активів, днів	132,40	192,47	171,63	60,08	-20,85	45,38%	-10,83%
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	8,66	6,98	9,17	-1,67	2,19	-19,35%	31,40%
4. Період обороту оборотних активів, днів	41,59	51,57	39,25	9,98	-12,32	23,99%	-23,90%
5. Коефіцієнт оборотності запасів	9,21	8,02	7,64	-1,19	-0,38	-12,88%	-4,77%
6. Період обороту	39,09	44,87	47,12	5,78	2,25	14,79%	5,01%

запасів, днів								
7. Коефіцієнт обороту поточної дебіторської заборгованості	32,30	43,88	127,54	11,57	83,67	35,83%	190,70%	
8. Період обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	11,14	8,21	2,82	-2,94	-5,38	26,38%	-65,60%	
9. Коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості.	28,11	20,71	35,15	-7,40	14,45	26,34%	69,77%	
10. Період обороту поточної кредиторської заборгованості, днів	12,81	17,39	10,24	4,58	-7,15	35,75%	-41,10%	
11. Тривалість операційного циклу, днів	50,23	53,08	49,94	2,84	-3,14	5,66%	-5,91%	
12. Тривалість фінансового циклу, днів	37,43	35,69	39,70	-1,74	4,01	-4,64%	11,23%	

В таблиці 2.3 відображені періоди обороту. В останній рік потреба в грошах збільшилась через підвищення періоду обороту кредиторської заборгованості на 15%.

Протягом останніх років зростає період обороту запасів, що негативно впливає на швидкість обігу коштів. Період обороту дебіторської заборгованості має тенденцію до зменшення. Коефіцієнт оборотності запасів має в 2016 році зменшився на 12,88%, в 2017 році зменшився на 4,77%. Це свідчить про підвищення періоду оборотності запасів, що значно впливає на подовження фінансового та операційного циклів.

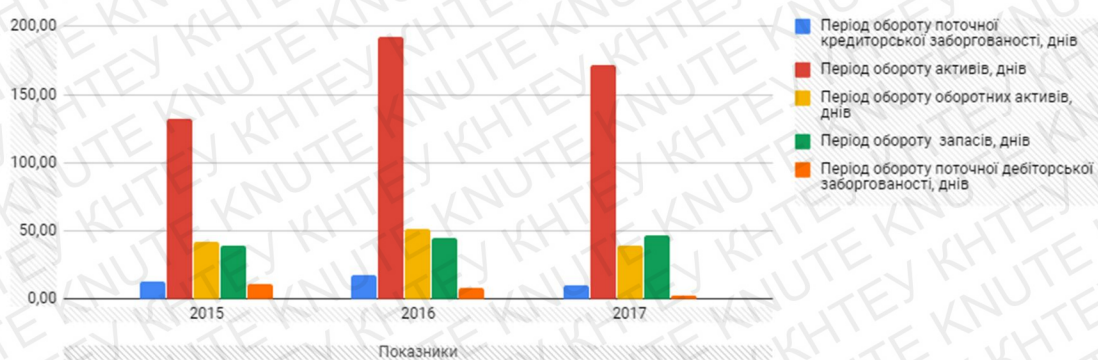
Підприємство намагається зменшити заборгованість клієнтів перед собою. Це все можна прослідкувати на основі коефіцієнту обороту поточної дебіторської заборгованості та періоду обороту поточної дебіторської заборгованості.

Рис. 2.7 Динаміка коефіцієнтів оборотності

Період обороту поточної дебіторської заборгованості спочатку зменшився на -5,38%, в 2016 році зменшився на 26,38%, і в 2017 році на 65,60%. Спостерігається значна стабільна динаміка до зменшення заборгованостей перед підприємством та активна діяльність та співпраця з клієнтами. Динаміку графічно можна прослідкувати на рис.2.6.

Коефіцієнт обороту поточної дебіторської заборгованості має активну тенденцію до збільшення. Коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості має нестабільний характер. Спостерігається зменшення в 2016 році.

Рис. 2.8 Динаміка періоду оборотності на ПСП «Близнюки»

Згідно з рис. 2.6 спостерігається стабільність показників: коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт оборотності запасів

Найвищим є період обороту активів, на рис. 2.7 помітний значне підвищення в 2016 році на 45,38% порівняно з попереднім періодом. В 2017 році відбулось скорочення періоду на 10,83%. Період обороту оборотних активів та період обороту запасів мають незначні коливання. Період обороту оборотних активів спочатку підіймається на 23,99%, потім зменшується на 23,90%. Період обороту запасів в 2016 році підвищується на 14,79% і в 2017 році на 5,01%.

Таким чином, в оборотних активах спостерігається значна стабільна динаміка до зменшення заборгованостей перед підприємством та активна діяльність та співпраця з клієнтами. Незважаючи на обставини в 2016 році, підприємство вирівняло ситуацію в 2017 році. Період обороту дебіторської заборгованості зменшився, що пощитивно вплинуло на підприємство.

2.3. Дослідження рівня платоспроможності підприємства ПСП «Близнюки»

Одним з показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, є його платоспроможність. Вона трактується як можливість своєчасно погасити свої платіжні зобов'язання наявними грошовими ресурсами.

Оцінка платоспроможності здійснюється на основі характеристики ліквідності поточних активів, тобто часу, необхідного для перетворення їх у готівку.

Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні коштів активу, згрупованих за ступенем спадної ліквідності, з коротко-строковими зобов'язаннями у пасиві, які групуються за ступенем терміновості погашення.

Фінансовий стан підприємства з позиції короткострокової перспективи оцінюється показниками ліквідності й платоспроможності. Розрізняють поняття майнової (абсолютної) ліквідності та фінансової (відносної)

ліквідності. Майнова (абсолютна) ліквідність означає здатність активу трансформуватись у кошти. Ступінь ліквідності активів визначається тривалістю часу, необхідного для цієї трансформації.

Платоспроможність підприємства відбиває наявність у нього коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що потребує негайного погашення. Характерними ознаками платоспроможності підприємства є наявність у нього достатніх коштів на розрахунковому рахунку та відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

На основі балансової звітності підприємства можна провести розрахунки основних показників платоспроможності підприємства та на основі них зробити аналіз фінансової стійкості та стабільності підприємства.

Згідно з даними табл. 2.4 абсолютна ліквідність знаходиться на 0. Це пояснюється відсутністю грошових коштів та їх еквівалентів та фінансових активів. Досить високий коефіцієнт незалежності від позичкового капіталу, в 2016 році навіть сягає показника 15,991. Це свідчить про низьку залежність від позикових коштів.

Серед цих показників особливу увагу необхідно приділити коефіцієнту втрати платоспроможності, який практично не використовується при оцінці фінансового стану підприємства. У той же час він, на наш погляд, є дуже інформативним, оскільки, на відміну від попередніх індикаторів, які тільки фіксують поточний стан, дозволяє оцінити динаміку і заздалегідь виявити ознаки погіршення платоспроможності. Якщо значення цього показника перевищує 1, то на кінець прогнозного періоду підприємство матиме достатній рівень коефіцієнта покриття і, відповідно, відзначатиметься достатньою платоспроможністю. Значення менше 1, свідчить про наявність проблем з платоспроможністю підприємства.

Таблиця 2.6

Показники платоспроможності ПСП «Близнюки» за 2015-2017 роки

Показники	2015р.	2016р.	2017р.	Абсолютний приріст		Темп приросту	
				2016р.	2017р.	2016р.	2017р.
Абсолютна ліквідність	0,000	0,000	0,000	0,00	0,00		
Коефіцієнт покриття	3,248	1,596	1,499	-1,65	-0,10	-50,86%	-6,04%
Питома вага чистого оборотного капіталу в активах	0,217	0,100	0,076	-0,12	-0,02	-53,99%	-23,86%
Рентабельність активів	1,046	1,222	0,939	0,18	-0,28	16,85%	-23,15%
Фінансова автономія	0,903	0,832	0,801	-0,07	-0,03	-7,88%	-3,78%
Оборотність (віддача) активів	2,719	1,870	2,098	-0,85	0,23	-31,21%	12,15%
Коефіцієнт незалежності від позичкового капіталу	6,240	15,992	3,109	9,75	-12,88	156,26%	-80,56%
Рентабельність власного капіталу	0,173	0,163	0,537	-0,01	0,37	-5,47%	229,15%
Рентабельність продажу	0,057	0,073	0,205	0,02	0,13	26,59%	182,40%
Маневреність власного капіталу	0,692	0,373	0,333	-0,32	-0,04	-46,05%	-10,79%
Покриття виручкою поточних зобов'язань	28,108	11,139	13,753	-16,97	2,61	-60,37%	23,46%
Частка оборотних активів	0,314	0,268	0,229	-0,05	-0,04	-14,71%	-14,65%

В табл. 2.5 коефіцієнт покриття має тенденцію до зменшення. В 2016 році -50,86% в 2017 році 6,04%. Це все пояснюється зменшенням оборотних активів та збільшенням поточних зобов'язань

Не існує єдиного нормативного значення рентабельності активів. Необхідно аналізувати його в динаміці, тобто зіставляючи значення різних років за період дослідження. Крім цього, варто порівняти значення показника зі значеннями прямих конкурентів (які мають однаковий розмір суми активів або доходу).

Саме тому рентабельність активів спочатку збільшилась на 16,85%, потім в 2017 році зменшилось на 23,15%. Оптимізація структури активів

дозволить скоротити їх обсяг і підвищити рентабельність за умови, що обсяг генерованого прибутку підвищиться або залишиться на попередньому рівні.

З огляду на те, що рентабельність активів формується під впливом всіх внутрішніх і зовнішніх факторів, резерви підвищення показника можуть знаходитися у всіх сферах роботи компанії. Загалом, необхідно працювати в напрямку зниження суми витрат і підвищення доходів.

Чим вищий показник, тим більш ефективним є весь процес управління, адже показник рентабельності активів формується під впливом всієї діяльності компанії.

Показник фінансової автономії - один з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості. Він дорівнює співвідношенню власного капіталу компанії до всіх фінансових ресурсів. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. Наприклад, якщо коефіцієнт дорівнює 0,48, то це означає, що компанія здатна профінансувати 48% активів за рахунок власного капіталу. Фінансова автономія в 2015 році становила 0,903 в 2016 0,832, в 2017 році 0,801. Це значить що протягом 2014-2017 років ПСП «Близнюки» могли профінансувати від 80 до 90% активів за рахунок власного капіталу. Нормативне значення для сільського господарства більше або рівно 0,5. Це означає, показник фінансової автономії значно вище нормативного по галузі.

Оборотність (віддача) активів є співвідношенням між виручкою і середньорічною сумою активів. Значення показника говорить про те, скільки товарів і послуг продано за досліджуваний період на кожну гривню використаних активів. Для того, щоб сформулювати висновки про достатню або недостатню оборотність активів, варто розглянути показник в динаміці. Позитивною тенденцією є збільшення значення коефіцієнта протягом періоду дослідження. Дані показують, що ефективність використання активів компанії ПСП «Близнюки» нестабільна. Якщо в 2015 р на кожну гривню

залучених коштів було надано послуг на суму 2,719 грн, в 2016 році - 1,870 грн, в 2017 році - 2,098 грн.

Розрахунок рентабельності власного капіталу для різних періодів допомагає зрозуміти зміни в прибутковості. Очевидно, що більш високі коефіцієнти кращі, тому що вони демонструють відносне збільшення чистого прибутку, що генерується на ту ж суму капіталу. Тенденція стабільного зростання коефіцієнта рентабельності власного капіталу означає підвищення здатності компанії генерувати прибуток власникам. Проте зниження власного капіталу (яке може бути викликаним, наприклад, викупом акцій) призводить до збільшення коефіцієнта рентабельності власного капіталу. Високий рівень боргу також викликає збільшення показника, адже це означає, що компанія використовує кредитний капітал замість власного як джерело фінансування.

Нормативним значенням маневреності власного капіталу вважається значення 0,1 і вище. Позитивне значення свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних. Від'ємне значення показника свідчить, що власний капітал і кошти, залучені на довгостроковій основі, спрямовані на фінансування необоротних засобів, тому для фінансування оборотних активів необхідно звертатися до позичкових джерел фінансування. Це веде до зниження фінансової стійкості. Хоча показник вище нормативного показника, значення маневреності власного капіталу має тенденцію до зменшення.

В табл. 2.6 маневреність власного капіталу в 2016 році зменшилась на 0,32, що становить зменшення на 46,05% порівняно з попереднім періодом. Маневреність власного капіталу в 2017 зменшилась на 0,04, що становить зменшення на -10,79%.

Рентабельність власного капіталу має тенденцію до збільшення в 2017 році порівняно з 2015 роком з 0,173 до 0,537. Це означає, що в 2017 році на кожну гривню залучених коштів прибуток становив 54 коп.

Покриття доходом поточних зобов'язань в 2016 році зменшилось на 60,37%, це асе пояснюється факторами, обговореними в попередньому розділі. В 2017 році відновлюється потік доходу і прибутку до збільшення тому покриття доходом поточних зобов'язань збільшується на 23,46%.

Таблиця 2.7

Показники оцінки платоспроможності підприємства ПСП «Близнюки»

Найменування показника	2015	2016	2017	Нормативний показник
Коефіцієнт покриття	3,25	1,60	1,50	> 2,0
Коефіцієнт поточної платоспроможності	0,49	0,89	0,06	> 1,0
Коефіцієнт Бівера	1,75	4,89	2,23	> 0,2

Коефіцієнт покриття має динаміку до зменшення. 2015 рік був досить сприятливим. В 2016 і 2017 році показник нижче нормативного, що показує про проблеми з недостатністю обігових коштів на підприємстві. Коефіцієнт поточної платоспроможності нижче нормативного.

Коефіцієнт Бівера має стійке перевищення нормативного значення. Це пояснюється перевагою чистого прибутку над зобов'язаннями.

Таким чином, нормативні показники підприємства перевищують нормативні показники. Підприємство повністю платоспроможне. Хоча деякі показники мають тенденцію до зменшення або просто проявляють нестабільний характер. Збільшення частки власних джерел у валюті пасиву балансу свідчить про посилення фінансової стійкості і незалежності підприємства від позикових і залучених коштів. При цьому наявність нерозподіленого прибутку може розглядатися як джерело поповнення оборотних коштів. В 2017 році на кожну гривню залучених коштів припадає 54 коп. чистого прибутку. Виробничі запаси складають основну складову оборотних активів. Дебіторська заборгованість має динаміку до зменшення у всі роки крім 2016 року. В 2016 році вона підвищилась на 20,51%, хоча в структурі оборотних активів в 2016 році займає всього 5,64%.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМТВА ПСП «БЛИЗНЮКИ»

3.1. Визначення основних параметрів формування платоспроможності на плановий період

Станом на кінець 2017 року на підприємстві існують залишки готової продукції (108 тис. грн.). Скоротити їх планується за рахунок активного використання маркетингу. За розрахунками спеціалістів, активізація маркетингової діяльності ПСП «Близнюки» забезпечить зменшення залишків готової продукції на 20%.

Наступним заходом покращення ліквідності та платоспроможності ПСП «Близнюки» є управління грошовими коштами з метою підвищення термінової ліквідності підприємства. Зокрема, на рахунках в банку пропонується збільшити обсяги грошових коштів, за рахунок зменшення дебіторської заборгованості, виробничих запасів та залишків готової продукції.

Таким чином, напрями покращення ліквідності та платоспроможності підприємства мають включати заходи, спрямовані на зростання найбільш ліквідних активів. Досягнути цього підприємство може завдяки: ефективному управлінню дебіторською заборгованістю; оптимізацією виробничих запасів та зменшенням залишків готової продукції; управлінням грошовими коштами.

Визначені напрями підвищення ліквідності та платоспроможності ПСП «Близнюки» призведуть до таких результатів:

1. Потрібно, щоб підприємство мало абсолютну ліквідність. Тому встановлюється, що в 2018 році грошових еквівалентів та фінансових активів буде 150 тис. грн.
2. Зменшення активів, що потрібно довше реалізовувати на 32,16 тис.

грн. Ті, що швидко реалізуються збільшуємо на 280 тис.грн

3.Відбудеться зменшення активів, що важко реалізуються на 164,62 тис. грн. Це відбудеться з рахунок продажу значної кількості старих будівель або розкомплектація її на будівельні матеріали, та продаж їх. Переважно акцент буде ставитись на будівлі, що вже руйнуються і їхнє утримання вже значно більше ніж це того вартує.

Це дозволить підприємству додатково звільнити грошових коштів та збільшити власні найбільш ліквідні активи на суму 118 тис. грн.

Виходячи із цього прогностні показники ліквідності балансу ПСП «Близнюки» будуть мати вигляд (табл.3.3)

Це дозволить підприємству збільшити власні обороти, покращити стан активів, тп переглянути політику спілкування з клієнтами та покупцями послуг та продукції.

Таблиця 3.1

Прогностні показники ліквідності балансу ПСП «Близнюки»

Актив	2017р, тис. грн.	прогноз, тис. грн.	Пасив	2017р, тис. грн.	прогноз, тис. грн.
1.Найбільш ліквідні активи, А1	0,00	217,96	1.Найбільш термінові зобов'язання, П1	102,00	153
2.Активи, що швидко реалізуються, А2	108,00	356,00	2.Короткострокові пасиви, П2	208	249,60
3.Активи, що повільно реалізуються, А3	321,60	289,44	3.Довгострокові пасиви, П3	0	0
4.Активи, що важко реалізуються А4	1646,20	1481,58	4.Постійні пасиви, П4	1765,8	1942,38

Можна побачити, що завдяки пропонованим рекомендаціям, підприємство ПСП «Близнюки» може досягнути абсолютно ліквідного балансу в наступному періоді.

Аналізуючи рис.3.1 споглядаємо можливае зменшення чистого доходу і збільшення собівартості. Все це можливо, якщо відбудеться ніяких змін з

підвищення ефективності використання коштів на підприємстві, грамотного реінвестування коштів. Згідно з даними таблиці 3.2 видно, що собівартість реалізованої продукції збільшиться на 464 тис. грн. Це призведе до зменшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 62 тис. грн. та підвищенню нерозподіленого прибутку (непокритий збиток) на майже 30%.

Проблема передбачення і розрахунку доходу підприємства, задіяного в сфері сільськогосподарства досить сильно залежить від форс-мажорних ситуацій з погодою, таких як посуха, гради, дощі. Також впливає людський фактор. Наприклад, коли працівники використовують більше хімікатів, чим було потрібно, і так вийшло, що врожайність впала на 55%. Також сильно впливає політична ситуація в країні та макроекономічна. Тому отримання доходу розраховувалось при незмінній стабільній ситуації в країні.

Таблиця 3.2

Планова динаміка доходу і собівартості ПСП «Близнюки» 2014-2018

Показники	2014	2015	2016	2017	2018 план
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	626,6	875,1	1123,6	1102,5	1351
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3854	4257	3737,3	4654	4695,65
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1672	3026,7	2597,4	2436,1	2498,8

На основі планових розрахунків та потреб підприємства, чистий дохід матиме незначне зростання до 4654 тис. грн. Собівартість залишиться майже без змін. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) буде збільшуватись. Це потрібно для реінвестування в нові галузі та диверсифікації ризиків.

На основі розробленої структури активів і пасивів розрахуємо також основні планові показники платоспроможності підприємства (табл.3.3):

Таблиця 3.3

Основні прогностні показники ліквідності та платоспроможності ПСП

«Близнюки»

Показник	2015	2016	2017	2018 плановий
Коефіцієнт Бівера	6,05	3,47	0,85	6,06
Відношення ЧПП до нетто забор	0,000	0	0	1,000
Коеф відновлення платоспром	0,333	0,297	0,248	0,230
Коеф забез ВОК	498,100	485,600	585,200	221,600
Співвідношення Деб і кред заборг	0,493	0,888	0,057	0,051
Оборотність запасів	2,813	0,503	0,464	2,222
Рентабельність активів за опер прибутком	0,936	0,149	0,115	0,460
Золоте правило балансів	-269,000	-244,800	-296,900	89,600

Проведений аналіз показників ліквідності та платоспроможності ПСП «Близнюки» показав, що незважаючи на деяке їх зниження у 2014 році, вони є вищими за рекомендоване значення та свідчать про високу платоспроможність підприємства. Натомість показники ліквідності балансу свідчать про його неоптимальну структуру, зокрема переважання найбільш термінових зобов'язань над найбільш ліквідними активами. Це зумовлює платіжну нестачу та негативно впливає на термінову платоспроможність ПСП «Близнюки». Враховуючи це, напрями покращення ліквідності та платоспроможності підприємства мають включати заходи, спрямовані на зростання найбільш ліквідних активів.

Таким чином, у прогностному періоді суттєво зросте поточна платоспроможність підприємства, тобто його здатність негайно покривати найбільш термінові зобов'язання. Натомість коефіцієнти швидкої та поточної ліквідності залишаться без змін, так як вони і так суттєво перевищують

нормативні значення та забезпечують відображення високої ліквідності та платоспроможності ПСП «Близнюки».

3.2. Обґрунтування плану формування платоспроможності підприємства ПСП «Близнюки»

На основі динаміки минулих періодів розроблені планові показники показники платоспроможності ПСП «Близнюки» в 2018р. Розрахунки були здійснені без можливих форс-мажорних ситуацій. До таких ситуацій входить стан економіки країни в 2015 році, що негативно вплинуло не на одне сільськогосподарське підприємство.

Для зменшення розміру дебіторської заборгованості ПСП «Близнюки» необхідно: визначати ступінь ризику не уплати рахунків покупцями; збільшувати коло покупців з метою мінімізації втрат від несплати одним або декількома покупцями; контролювати співвідношення дебіторської заборгованості і кредиторської заборгованості; вести оперативний контроль за надходженням готівки; своєчасно визначати сумнівну заборгованість; вести претензійну роботу співпрацюючи з юридичною службою; своєчасно надавати платіжні документи; припиняти дію договорів з покупцями, що порушують платіжну дисципліну. Планується, що за рахунок управління дебіторською заборгованістю підприємство зможе зменшити її розмір на 35%

Таблиця 3.2

Планові показники платоспроможності ПСП «Близнюки» в 2018р

Показники	план 2018
Абсолютна ліквідність	0,10
Коефіцієнт покриття	1,50
Питома вага чистого оборотного капіталу в активах	0,01

Рентабельність активів	0,96
Фінансова автономія	0,84
Оборотність (віддача) активів	1,61
Коефіцієнт незалежності від позичкового капіталу	5,32
Рентабельність власного капіталу	0,66
Рентабельність продажу	0,26
Маневреність власного капіталу	0,11
Покриття виручкою поточних зобов'язань	3,31
Частка оборотних активів	0,18

Крім того слід приділити увагу управлінню запасами з метою їх зменшення, що призведе до зменшення потреби підприємства у спрямуванні своїх грошових коштів у їх закупівлю. Скорочення рівня запасів на ПСП «Близнюки» можна досягнути шляхом застосування моделей управління запасами.

Згідно з розрахунками відбудеться незначне покращення. Рентабельність активів збільшиться на 2%, рентабельність продажу збільшиться на 5%. Фінансова автономія зросте на 4%. Але все це приведе до зменшення частки оборотних активів та їх оборотності. Збільшиться незалежність від короткострокових позик.

Таблиця 3.3

Планові показники оборотності на 2018 рік для ПСП «Близнюки»

Показники	Значення
1. Коефіцієнт оборотності активів	1,99
2. Період обороту активів, днів	180,87
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	9,81
4. Період обороту оборотних активів, днів	36,68
5. Коефіцієнт оборотності запасів	9,23
6. Період обороту запасів, днів	38,99

7. Коефіцієнт обороту поточної дебіторської заборгованості	599,75
8. Період обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	0,60
9. Коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості.	44,47
10. Період обороту поточної кредиторської заборгованості, днів	8,10
11. Тривалість операційного циклу, днів	39,59
12. Тривалість фінансового циклу, днів	31,49

Скорочення рівня запасів на ПСП «Близнюки» можна досягнути шляхом застосування моделей управління запасами.

Ідея системи управління запасами в концепції EOQ полягає у такому: встановити мінімальний рівень запасу, за умови досягання якого складається замовлення на поставку завжди однакової величини товарів. Оскільки в моделі EOQ попит стабільний, то використання запасу рівномірне в часі, а, отже, і поставки мусять здійснюватися через однакові проміжки часу.

Інакше кажучи, в моделі EOQ реалізована найпростіша система управління запасами:

- кожне замовлення однакової величини $Q = \text{const}$;
- усі поставки здійснюються через однакові проміжки часу $R = \text{const}$;
- пунктом складання замовлення є завжди однаковий мінімальний рівень запасу $A = \text{const}$;
- у момент кожної поставки завжди досягається максимальний рівень запасу $M = \text{const}$.

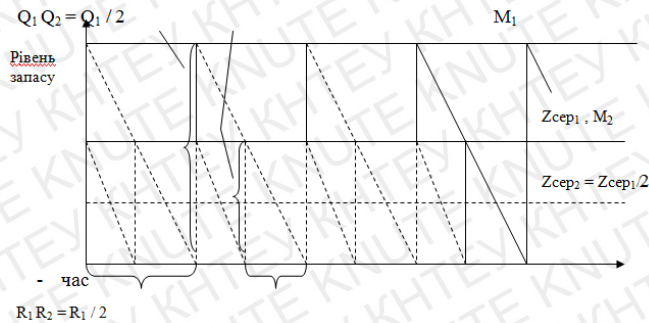
Окрім викладеного, такі ідеальні умови не вимагають створення страхового запасу. Тому процес управління запасами полягає у такому:

а) розрахунок мінімального рівня запасу A , в момент досягнення якого складається і подається замовлення з тим, щоб через завжди однаковий термін реалізації замовлення L відбулася чергова поставка товару, причому у момент поставки поточний запас Z дорівнював нулю;

б) розрахунок оптимальної величини партії поставки, в момент реалізації якої

досягається максимальний рівень запасу M .

Для наочності подамо графічну інтерпретацію двох варіантів, коли в другому партія поставки зменшена удвічі (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Графічна інтерпретація зміни параметрів запасів за зміни партій поставки в моделі EOQ

Отже, на основі моделі EOQ розглянуті два варіанти управління запасами:

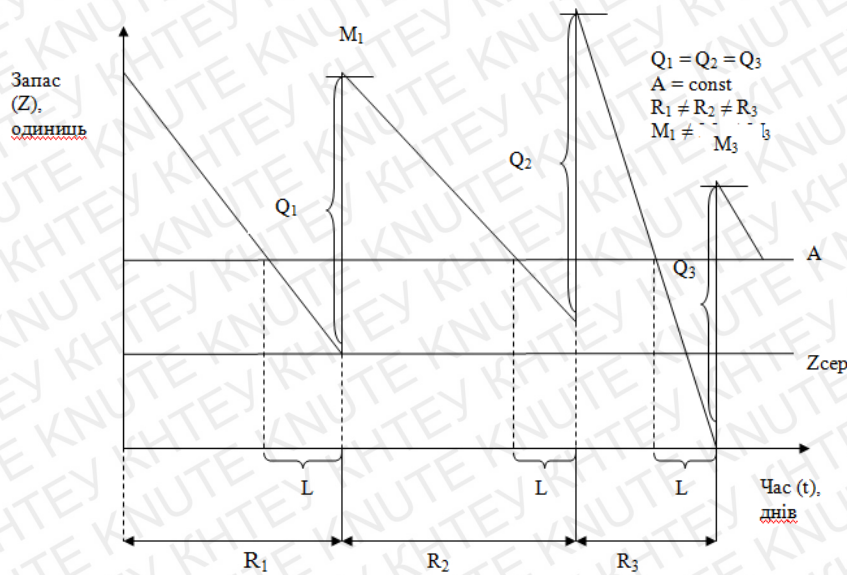
- суть першого варіанта: моніторингом рівня запасів визначається момент досягнення мінімального рівня запасу і в цей момент формується замовлення на чергову поставку однакової постійної величини для поповнення поточного запасу. Цей процес повторюється кожного разу у міру досягнення мінімального запасу;
- суть другого варіанта: регулярно через однакові проміжки часу, які дорівнюють прийнятому циклу поставки, заміряється рівень поточного запасу і формується замовлення на поставку такої величини, що дорівнює різниці між розрахунковим максимальним запасом і поточним рівнем на момент подання замовлення. Цей процес повторюється з початком кожного циклу замовлення.

За реальних умов функціонування логістичних систем відбувається під тиском істотних змін у навколишньому середовищі, передусім змін у попиті. І це зумовлює протягом розрахункового періоду різну інтенсивність використання запасів. Для елімінування негативного впливу зміни попиту у часі організації утримують страховий запас, який, окрім того, елімінує теж

недотримання терміну виконання замовлення (час опрацювання замовлення, час транспортування) та ймовірні пошкодження матеріалів під час транспортування. Визначимо основні положення двох базових моделей управління запасами на основі фіксації величини замовлення та фіксованого циклу замовлення, що мають назви моделі рівня запасу та моделі циклу замовлення.

У моделі рівня запасу нормуванню і контролюванню підлягають два важелі управління запасами: рівень мінімального запасу («тривожного» запасу) A , який інформує про необхідність термінового оформлення чергового замовлення та величина партії замовлення.

Графічно процес використання і поповнення поточного запасу показано на рисунку (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Графічна інтерпретація моделі рівня запасу

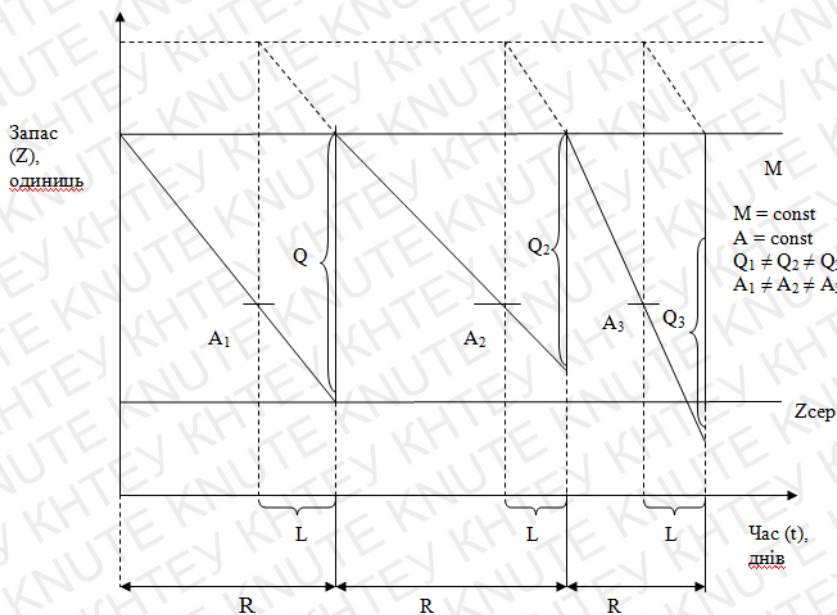
Викладена у такому вигляді модель рівня запасу є придатною для прийняття рішень щодо окремого виробничого чи дистрибуційного об'єкта, що і є її недоліком. Водночас за умови істотної зміни інтенсивності попиту ймовірна ситуація, коли розрахованого страхового запасу буде замало для задоволення інтенсивнішого попиту. Також істотним недоліком цієї моделі треба вважати значні витрати моніторингу рівня запасу, щоб визначити

момент досягнення розрахованого мінімального рівня.

У моделі циклу замовлення оптимізації підлягають такі параметри системи запасів: рівень максимального запасу M , цикл замовлення R (однаковий час між черговими поставками).

Графічно процес використання і поповнення поточного запасу в моделі циклу замовлення можна показати так (рис. 3.4).

Основними перевагами цієї моделі, порівняно з першою, є неістотні витрати моніторингу рівня запасів (один раз на початку циклу замовлення) та можливість використання норми постійної величини замовлення у разі стабільного попиту, тому дана модель є більш пристосованою для застосування підприємством ПСП «Близнюки»

Рис. 3.3. Графічна інтерпретація моделі циклу замовлення

Застосування моделі управління запасами дозволить у наступному періоді підвищити ефективність їх формування та у планових показниках зменшити залишки виробничих запасів на ПСП «Близнюки» на 25%.

Таким чином, такому вигляді модель рівня запасу є придатною для прийняття рішень щодо окремого виробничого чи дистрибуційного об'єкта, що і є її недоліком. Водночас за умови істотної зміни інтенсивності попиту ймовірна ситуація, коли розрахованого страхового запасу буде замало для задоволення інтенсивнішого попиту. Також істотним недоліком цієї моделі

треба вважати значні витрати моніторингу рівня запасу, щоб визначити момент досягнення розрахованого мінімального рівня.

3.3. Основні напрями забезпечення планових показників платоспроможності підприємства

Проведений аналіз показників ліквідності та платоспроможності ПСП «Близнюки» показав, що незважаючи на деяке їх зниження у 2014 році, вони є вищими за рекомендоване значення та свідчать про високу платоспроможність підприємства. Натомість показники ліквідності балансу свідчать про його неоптимальну структуру, зокрема переважання найбільш термінових зобов'язань над найбільш ліквідними активами. Це зумовлює платіжну нестачу та негативно впливає на термінову платоспроможність ПСП «Близнюки». Враховуючи це, напрями покращення ліквідності та платоспроможності підприємства мають включати заходи, спрямовані на зростання найбільш ліквідних активів.

Досягнути цього підприємство може завдяки: ефективному управлінню дебіторською заборгованістю; оптимізацією виробничих запасів та зменшенням залишків готової продукції; управлінням грошовими коштами. Необхідною є розробка заходів щодо скорочення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, що дозволить перевести заборгованість покупців та замовників у грошові кошти. При цьому можуть використовуватися різноманітні методи управління дебіторською заборгованістю, які можна класифікувати на такі групи:

1. юридичні – претензійна робота, подача позову до суду.
2. економічні – фінансові санкції (штраф, пеня, неустойка), передача в заставу майна і майнових прав, призупинення постачань продукції.
3. психологічні – нагадування по телефону, факсу, пошті, використання ЗМІ чи поширення інформації серед суміжних

постачальників, що загрожує боржнику втратою іміджу.

4. фізичні – арешт майна боржника, вироблений органами державної виконавчої служби.

Застосування вище перерахованих методів залежить від строку заборгованості. До простроченої та сумнівної дебіторської заборгованості, згідно з запропонованим алгоритмом, рекомендується застосовувати всі вказані методи впливу на боржників.

Для прискорення інкасації дебіторської заборгованості ПСП «Близнюки» слід вживати таких заходів:

1. надання знижок покупцям за скорочення термінів погашення заборгованості, щоб спонукати їх оплатити рахунки до встановленого терміну оплати;
2. введення штрафних санкцій за прострочення платежу;
3. оформлення угоди з покупцями комерційним векселем з одержанням певного процента за відстрочку платежу;
4. відпуск товарів покупцям на умовах передоплати;
5. використання механізму факторингу і т. д.

При цьому потрібно зіставити ставку пропонованої знижки за достроковий платіж або надбавку процента за відстрочку платежу з очікуваною віддачею коштів в операційній або інвестиційній діяльності підприємства.

Основною умовою ефективної реалізації політики управління дебіторами виступає дотримання граничних обсягів дебіторської заборгованості та термінів її погашення. Але якщо перший чинник знаходиться в межах компетенції виробника продукції, то другий часто напряду від нього не залежить. Єдиним способом забезпечення дотримання умов договорів виступає попередній аналіз кожного дебітора. Важливу роль в управлінні дебіторською заборгованістю відіграють планування, організація та контроль роботи з дебіторами.

Фінансове планування являє собою процес розробки системи

фінансових планів і планових (нормативних) показників по забезпеченню розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищенню ефективності його фінансової діяльності в майбутньому періоді. Фінансове планування на підприємстві (або внутріфірмове фінансове планування) базується на використанні трьох основних його систем: 1) прогнозування фінансової діяльності; 2) поточне планування фінансовою діяльністю; 3) оперативне планування фінансової діяльності. Кожної з цих систем фінансового планування присущі визначений період і її форми реалізації його результатів.

Первісним вихідним етапом планування є прогнозування основних напрямків і цільових параметрів фінансової діяльності шляхом розробки загальною фінансової стратегії підприємства, що покликана визначати задачі і параметри поточного фінансового планування. Система прогнозування фінансової діяльності є більш складною серед розглянутих систем фінансового планування і вимагає для своєї реалізації високої кваліфікації виконавців. На кожному конкретному підприємстві система фінансового прогнозування базується на визначеній фінансовій ідеології. Фінансова ідеологія підприємства характеризує систему основних принципів здійснення фінансової діяльності конкретного підприємства, обумовлених його “місією” фінансовим менталітетом його засновників і менеджерів.

Процес формування фінансової стратегії підприємства здійснюється по наступним етапам:

1. Визначення загального періоду формування фінансової стратегії. Цей період залежить від ряду умов.
2. Дослідження факторів зовнішнього фінансового середовища і кон'юнктури фінансового ринку.
3. Формування стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства.

У якості таких цільових стратегічних нормативів по окремим аспектам фінансової діяльності підприємства можуть бути встановлені: середньорічний темп росту власних фінансових ресурсів, формованих із

внутрішніх джерел, мінімальна частка власного капіталу в загальному обсязі використаного капіталу підприємства, коефіцієнт рентабельності власного капіталу підприємства, співвідношення оборотних і необоротних активів підприємства, мінімальний рівень грошових активів, що забезпечують поточну платоспроможність підприємства, мінімальний рівень самофінансування інвестицій, граничний рівень фінансових ризиків у розрізі основних напрямків господарської діяльності підприємства. 4. Конкретизація цільових показників фінансової стратегії по періодах її реалізації. 5. Розробка фінансової політики по окремим аспектам фінансової діяльності. 6. Розробка системи організаційно-економічних заходів щодо забезпечення реалізації фінансової стратегії. 7. Оцінка ефективності розробленої фінансової стратегії

Система поточного планування фінансової діяльності базується на розробленій фінансовій стратегії і фінансовій політиці по окремим аспектам фінансової діяльності. Це планування складається в розробці конкретних видів поточних фінансових планів, що дозволяють визначити на майбутній період усі джерела фінансування розвитку підприємства, сформулювати його доходи і витрати, забезпечити постійну платоспроможність підприємства, визначити структуру його активів і капіталу на кінець планового періоду.

Поточні плани фінансової діяльності розробляються на рік, що передуює, з розбивкою по кварталах. Вихідними передумовами для розробки поточних фінансових планів підприємства є: фінансова стратегія підприємства і цільові стратегічні нормативи по основних напрямках фінансової діяльності на майбутній період, фінансова політика по окремих аспектах фінансової діяльності підприємства, плановані обсяги виробництва і реалізації продукції й інші економічні показники операційної діяльності підприємства, система розроблених на підприємстві норм і нормативів витрат ресурсів, діюча система ставок податкових платежів, діюча система норм амортизаційних відрахувань, середні ставки кредитного і депозитного відсотків на фінансовому ринку, результати фінансового аналізу за попередній період. Оскільки ряд вихідних передумов розробки поточних планів носять

імовірний характер і розкид їхніх параметрів в умовах сучасної економічної нестабільності країни досить високий, що поточні фінансові плани підприємства за основними показниками бажано розробляти в деяких варіантах – “оптимістичному”, “реалістичному”, “песимістичному”.

Основними видами поточних фінансових планів, розроблювальних на підприємстві, є:

1. План доходів і витрат по операційній діяльності є одним з основних видів поточного фінансового плану підприємства, розроблений на першому етапі поточного планування фінансової діяльності.
2. План надходження і витрати коштів покликаний відбивати результати прогнозування грошових потоків підприємства.
3. Балансовий план відбиває результати прогнозування складу активів і структури використовуваних фінансових засобів підприємства на кінець планового періоду.

Система оперативного планування фінансової діяльності полягає в розробці комплексу короткострокових планових завдань по фінансовому забезпеченню основних напрямків господарської діяльності підприємства. Головною формою такого планового фінансового завдання є бюджет. По сферах діяльності підприємства виділяються бюджети по операційної, інвестиційної і фінансової діяльності. Ці бюджети розробляються в порядку деталізації відповідно поточних фінансових планів по підприємству в цілому на майбутній квартал чи місяць. По широті номенклатури витрат розділяють бюджети функціональний і комплексний. По методах розробки розрізняють стабільний і гнучкий бюджети. Особливою формою бюджету виступає платіжний календар, розроблювальний по окремих видах руху коштів.

Найважливішою характеристикою фінансового стану підприємства є його платоспроможність або стійкість діяльності з позиції довгострокової перспективи та стратегічного менеджменту.

Необхідність аналізу стану ліквідності підприємств у ринкових умовах зумовлюється насамперед тим, що жодне з них у цих умовах не гарантоване

від банкрутства, тобто становища, коли воно не може розрахуватися за своїми боргами і зазнає фінансового краху.

Перш ніж аналізувати ліквідність необхідно з'ясувати наступне:

- чи існують обмеження в свободі розпорядження активами;
- можливість швидкої втрати цінності активу внаслідок його морального або фізичного зносу;
- доступ активів для поточного зобов'язання;
- контрольованість активів;
- наявність умовних зобов'язань.

Аналіз ліквідності проводиться за допомогою системи показників, при цьому вчені – економісти використовують неоднакові методики аналізу, які відрізняються кількістю показників та різною їх направленістю. Відмінності у методичних підходах ускладнюють розрахунок ліквідності, що призводить до труднощів у намаганні визначити фінансові позиції підприємства по відношенню до своїх конкурентів.

З точки зору ефективності оцінки ліквідності підприємства сформульовані вимоги, яким повинна відповідати система фінансових коефіцієнтів:

- фінансові коефіцієнти повинні бути максимально інформативними і давати цілісну картину діяльності підприємства;
- в економічному змісті фінансові коефіцієнти повинні мати однакову спрямованість (зростання коефіцієнта означає покращення діяльності);
- для всіх коефіцієнтів повинні бути вказані нормативи мінімально задовільного рівня або діапазону змін;
- фінансові коефіцієнти повинні розраховуватися тільки за даними публічної бухгалтерської звітності підприємств;
- фінансові коефіцієнти повинні давати можливість проводити рейтингову оцінку підприємств як у просторі (порівняно з іншими підприємствами) так і в часі (за ряд періодів)[25].

Аналіз ліквідності як уже було сказано в розділі I здійснюється за допомогою показників: коефіцієнта абсолютної ліквідності, коефіцієнта швидкої ліквідності, коефіцієнта покриття.

Широке застосування показників ліквідності очевидне:

- вони визначають ступінь покриття поточними активами поточних пасивів. Чим більша величина поточних активів по відношенню до поточних пасивів, тим більша вірогідність, що ці пасиви можуть бути оплачені за рахунок цих активів;
- вони характеризують резерв ліквідних грошових засобів, межу безпеки для компенсації невпевненості і випадкових порушень, об'єктом яких є потік грошових коштів на підприємстві.

Однак у показників ліквідності є недоліки, до основних з яких можна віднести:

1. Статичність – визначені показники розраховуються на основі балансових даних, що характеризують майнове положення підприємства на конкретну дату, і отже, вони одномоментні. Звідси необхідність аналізу їхньої динаміки за декілька періодів;
2. Коефіцієнти не дають реальної картини стану ліквідності, бо є можливість завищення величин показників у результаті включення до складу поточних активів неліквідних запасів, товарноматеріальних цінностей. Оскільки неплатежі стали масовим явищем, то значна частка дебіторської заборгованості прострочена, деяку її частину становить заборгованість, яка не буде погашена взагалі.
3. Можливість підвищення показників за рахунок «неліквідної» дебіторської заборгованості;
4. В сучасних умовах в Україні відсутні орієнтовні (нормативні) величини зазначених коефіцієнтів, розраховані на основі глибокого аналізу стану підприємств різних галузевих структур, рівень коефіцієнтів західних країн не відповідає вітчизняній практиці [27].

Таким чином, найбільш раціональними будуть: надання знижок покупцям

за скорочення термінів погашення заборгованості, щоб спонукати їх оплатити рахунки до встановленого терміну оплати; введення штрафних санкцій за прострочення платежу; оформлення угоди з покупцями комерційним векселем з одержанням певного процента за відстрочку платежу; відпуск товарів покупцям на умовах передоплати; використання механізму факторингу і т. д.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

ПСП «Близнюки», як і будь-який інший суб'єкти господарювання, функціонує в агресивному середовищі ринкової конкуренції, інфляції, недостатності фінансування, диспаритету цін, залежності від природно-кліматичних умов і впливу інших чинників негативного впливу на фінансову стійкість. В результаті зростає тиск ризику втрати платоспроможності, фінансової стійкості, що хвилює не тільки власників підприємств та членів трудових колективів, але й потенційних контрагентів, комерційних банків, тощо.

Основою успішної реалізації процесу господарювання сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах є досягнення оптимального балансу їх фінансових інтересів. Ця умова визначає необхідність розробки управлінських рішень щодо регулювання параметрів фінансових потоків, які спрямовуються на розвиток підприємства. При цьому реалізація задач із визначення фінансових потоків і ефективного управління ними може бути побудована шляхом конкретизації напрямів аналізу стану господарювання сільськогосподарських підприємств в економічних відносинах, оптимізації джерел формування фінансових ресурсів, систематизації та обробки одержуваних даних результатів діяльності, розробки методології і методики аналізу, включаючи інструменти прогнозування на мікрорівні.

Зменшення тривалості операційного циклу стався завдяки істотного зменшення періоду обороту дебіторську заборгованість – з 8 до 3 днів.

Відповідно збільшення цього показника в днях несприятливо характеризує діяльність організації. Основне завдання підприємств наразі це стискати розрахунки з покупцями, при цьому керівництву слід переглянути політику управління запасами.

Для підвищення ефективності управління фінансовими потоками необхідно: по-перше, узгодити цілі підприємства з фінансовими

можливостями; по-друге, здійснювати ефективне планування довгострокового та короткострокового напрямів розвитку підприємства; по-третє, забезпечити оптимізацію грошових потоків та їх ефективне бюджетування; по-четверте, здійснювати постійний контроль за розподілом грошових коштів; по-п'яте, формувати резервні джерела фінансування; по-шосте, підвищувати рівень інвестування підприємства.

На основі опрацювання всіх матеріалів та дослідження інформаційної бази підприємства, можна ПСП «Близнюки» можна зробити висновки

1. Використання показників ліквідності має місце при розрахунку термінової або миттєвої платоспроможності. А такі показники, як коефіцієнти відновлення та втрати платоспроможності, коефіцієнти ліквідності та ефективності грошового потоку, а також коефіцієнт обслуговування боргу, - доцільні за умови розрахунку платоспроможності підприємства в короткостроковій перспективі. Адже, можливість надходження грошових коштів не лише внаслідок реалізації активів, а й через рахунок залучення додаткових зовнішніх коштів, характеризує ліквідність підприємства в цілому, а не лише миттєву здатність активів перетворюватися на гроші.

2. Система управління платоспроможністю виступає як механізм раннього виявлення та попередження кризових явищ, її функціонування спрямоване на вирішення таких завдань, як кількісна оцінка платоспроможності; розроблення прогнозів і планування платоспроможності на різні періоди; моніторинг платоспроможності; аналіз платоспроможності; виявлення факторів, що спричиняють погіршення платоспроможності і кризові ситуації, і розроблення заходів щодо їх усунення; контроль за реалізацією заходів із відновлення платоспроможності. Платоспроможність характеризує фінансовий стан підприємства на певну дату.

3. Таким чином, методичний підхід, який базується на використанні відносних показників ліквідності і набув найбільшого поширення при оцінці платоспроможності підприємства не забезпечує об'єктивної оцінки результатів дослідження. До напрямів вдосконалення оцінки

платоспроможності підприємства можна віднести покращання аналітичних можливостей його інформаційної бази для проведення аналізу, шляхом використання облікових даних; розрахунків системи показників платоспроможності на основі грошових потоків підприємства; проведення оперативного аналізу платоспроможності.

4. Активи підприємства та їх структура вивчаються як з точки зору їх участі в процесі виробництва, так і з точки зору оцінки їх ліквідності. До найбільш легко реалізованих активів відносяться грошові кошти; до найбільш важко буде реалізувати активам - основні засоби та інші необоротні активи, в нашому випадку це велика кількість будівель, обладнання, земельні ділянки, які перебувають на балансі підприємства. За останні роки на початок кожного року відображено динаміку зростання нерозподіленого прибутку. В 2016 році за останній період був найвищий рівень нерозподіленого прибутку а саме 1123,6 тис.грн. В 2017 році зменшилась сума, причиною стає реінвестування коштів в нові проекти, обладнання, пошук нових напрямків діяльності. Через ймовірне прийняття рішення про зняття мораторію на торгівлю землею, підприємство намагається активізувати найбільш матеріаломістку діяльність на власних землях. Наприклад, побудова нових теплиць, будівництво новітніх складів та створення нових цехів з переробки продукції.

Отже, попри складну ситуацію у державі відбувається розвиток вітчизняного аграрного сектору. Найскладнішим для підприємства був 2016 рік, так як була велика посуха. Переважно короткострокові кредити банків використовувались в 2016 і 2017 році. Протягом цього часу було виплачено 67% від взятої суми та зменшено на 208 тис. грн.

5. Структура оборотних активів ПСП «Близнюки» досить неоднорідна. Головну частину оборотних активів складають виробничі запаси. Вони мають однакову тенденцію до зменшення протягом останніх чотирьох років. Абсолютний приріст протягом 2014-2017 років, складає -4,9 тис.грн. Темп

приросту має динаміку до зменшення - в 2015 році -1,48%, в 2016 -1,50%, в 2017 році -1,53%.

Готова продукція складає в 2015 році 65 тис.грн. Істотного збільшення готова продукція досягла в 2016 році. Це все стало причиною складності пошуку збуту. Так як покупці, великі сільськогосподарські фірми, диктували ціну на рівні собівартості. Тому було прийнято рішення трішки зачекати і реалізувати готову продукцію, а саме зернові культури, по вигідній ціні в наступному 2017 році. Саме тому в 2016 році готова продукція досягла рівня 230,9 тис.грн. В 2017 році ситуація почала вирівнюватись, тому готова продукція повернулась на рівень 108 тис.грн.

6. Нормативні показники підприємства перевищують нормативні показники. Підприємство повністю платоспроможне. Хоча деякі показники мають тенденцію до зменшення або просто проявляють нестабільний характер. Збільшення частки власних джерел у валюті пасиву балансу свідчить про посилення фінансової стійкості і незалежності підприємства від позикових і залучених коштів. При цьому наявність нерозподіленого прибутку може розглядатися як джерело поповнення оборотних коштів. В 2017 році на кожну гривню залучених коштів припадає 54 коп. чистого прибутку. Виробничі запаси складають основну складову оборотних активів. Дебіторська заборгованість має динаміку до зменшення у всі роки крім 2016 року. В 2016 році вона підвищилась на 20,51%, хоча в структурі оборотних активів в 2016 році займає всього 5,64%.

7. У прогностному періоді суттєво зросте поточна платоспроможність підприємства, тобто його здатність негайно покривати найбільш термінові зобов'язання. Натомість коефіцієнти швидкої та поточної ліквідності залишаться без змін, так як вони і так суттєво перевищують нормативні значення та забезпечують відображення високої ліквідності та платоспроможності ПСП «Близнюки».

8. Слід приділити увагу управлінню запасами з метою їх зменшення, що призведе до зменшення потреби підприємства у спрямуванні своїх грошових

коштів у їх закупівлю. Скорочення рівня запасів на ПСП «Близнюки» можна досягнути шляхом застосування моделей управління запасам.

9. Обґрунтовано основні напрями забезпечення планових показників платоспроможності підприємства: юридичні – претензійна робота, подача позову до суду; економічні – фінансові санкції (штраф, пеня, неустойка), передача в заставу майна і майнових прав, призупинення постачань продукції; психологічні – нагадування по телефону, факсу, пошті, використання ЗМІ чи поширення інформації серед суміжних постачальників, що загрожує боржнику втратою іміджу; фізичні – арешт майна боржника, вироблений органами державної виконавчої служби.

Таким чином, платоспроможність ПСП «Близнюки» характеризується станом суб'єкта господарювання, при якому воно здатне вільно маневрувати грошовими коштами та забезпечувати безперервність своєї діяльності, що досягається певним співвідношенням власних та позикових оборотних коштів та гарантує підприємству платоспроможність, економічну незалежність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику. Тому важливо правильно здійснювати управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахновська І.О. Методичний підхід до оцінки фінансового стану суб'єктів малого підприємництва / І.О. Ахновська, А.Л. Тофан// Вісник ДонНУ. – Серія В. Економіка і право. – 2013. – № 1. – С.10–15.
2. Бауэрсокс Д.Дж., Клосс Дейвид Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок, 2-изд./Пер. с англ. – М.: ЗАО “Олимп-Бизнес”, 2015. – 640 с.
3. Башун Милена. Экономико-математическое моделирование процесса управления запасами предприятия / М.Башун//Схід. – 2016. - №2. – с.43-45;
4. Березівський П. С. Організація виробництва в аграрних формуваннях: Навчальний посібник/ П. С. Березівський, Н. І. Михалюк; Мін-во освіти і науки України, Львівський держ. аграрний ун-т. - К.: Центр навчальної літератури, 2015. - 559 с.
5. Бланк И. А. Антикризисное финансовое управление предприятием / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника – Центр, 2013. – 672 с.
6. Бойчик І.М., Харів П.С. та інші. Економіка підприємства: навч. посіб., 2-ге вид., виправлене і доповнене / І.М. Бойчик, П.С. Харів, М.І. Хопчан, Ю.В. Піча. – К.: «Каравела», Львів: «Новий світ-2000», 2007. – 360 с.
7. Бондаренко О.С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств // Інвес- тиції. – 2012. – № 4. – С. 40-44.
8. Бригхем Ю., Эрхардт М. Финансовый менеджмент. 10-е изд. / Пер. с англ. под ред. к.э.н. Е. А. Дорофеева. - СПб.: Питер, 2017. - 960 с.
9. Ван Хорн Джеймс С. Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Джеймс С., Вахович Джон М. – М. : ООО «И.Д. Вильяме», 2008. – 1232 с.

10. Ванхорн Джеймс, Вахович Джон. Основы финансового менеджмента. 12-е издание: Пер.с англ. -М.: ООО И.Д. Вильяме, 2016. - 1232 с.
11. Власова Н.О. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібної торгівлі: монографія / Н.О. Власова, Т.С. Пічугіна, П.В. Смірнова; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі – Харків, 2012. – 222 с.
12. Власова Н.О., Круглова О.А., Безгінова Л.І. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2017 - 271 с.
13. Городнянська Л. Особливості організації обліку дебіторської заборгованості на підприємстві // Бухгалтерський облік і аудит.- 2017.- №6. - с. 9-16.
14. Гриньова В. Організація виробництва: Навчальний посібник/ Валентина Гриньова, Марина Салун,; М-во освіти і науки України, Харківський нац. екон. ун-т. - Харків: ВД "ІНЖЕК", 2015. - 550 с.
15. Дробишева, О. О. Оцінка платоспроможності підприємства в системі антикризового управління / О. О. Дробишева // Економіка и управление. – Симферополь : РИО НАПКС, 2013. – № 4. – С. 129–133.
16. Єрін, Д. Л. Статистичні аспекти оцінювання платоспроможності країни // Статистика України. – 2011. – №1. – С.27-30.
17. Єфімова О.В. Фінансовий інструментарій до ухвалення економічних рішень. Підручник. 2-ге вид. М.:Омега-Л, 2010.
18. Журавльова Ю.Ю. Платоспроможність підприємства та шляхи її забезпечення: монографія / Ю.Ю.Журавльова. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2011. – 73с.
19. Журавльова, Ю. Ю. Сутність платоспроможності // Фінанси України. – 2006. – №1. – С.116-120.

20. Іонін, Є. Розв'язання питань методологічного обґрунтування понять "платоспроможність" і "ліквідність" // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №6. – С.30-42.
21. Кальченко А.Г., Кривещенко В.В. Логистика: Учебное пособие. – Вид. 2-ге, без изменений. – К.: КНЕУ, 2017. – 472 с.;
22. Карпенко О.О. Удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства // Водний транспорт. – К., 2009. – Вип. 10. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/tpdu/2011_2/doc/2/02.pdf.
23. Ковалёв А. Актуальные вопросы банковского кризис- менеджмента / А. Ковалёв // Финансовый Директор. – 2015. – № 11. – С. 15–22.
24. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: навч. посібник/ І.В. Ковальчук. – К. : Знання, 2016. – 679 с.
25. Косова Т.Д. Фінансовий аналіз : навч. посібник. / Т.Д. Косова, І.В. Сіменко та ін. – К., Центр учбової літератури, 2013 – 440 с.
26. Лаврова Ю.В. Оцінювання функцій управління оборотними активами на машинобудівному підприємстві // Науковий вісник ужгородського університету. – 2011, – №33. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/NVUU/Ekon/2011_33_sv2/SOURCE/23.pdf.
27. Лахтіонова Л.А. Аналіз платоспроможності та ліквідності об'єктів підприємницької діяльності: монографія/ Л.А.Лахтіонова. – К.:КНЕУ, 2010. – 657с.
28. Лисенка Д.В. Комплексний економічний аналіз господарську діяльність. М.:Инфра-М, 2013.
29. Логистика: учеб. Пособие / под ред. Б.А. Аникина, Т.А.Родниной. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2016. – 408 с.;

30. Ляшенко Г.П. Управління капіталом підприємства: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Г.П. Ляшенко. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2011. – 346 с.
31. Мних Є. В. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». [Електронний ресурс]: – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/Res/NPSBO/NPSBO1.aspx>.
33. Носова А. Є. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства / А. Є. Носова // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок України. – 2012. – № 2 (62). – С. 58–64.
34. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства / І. В. Олександренко // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 6. – С. 419–426. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ape_2014_6_52.pdf
35. П(с)БО №10 „Дебіторська заборгованість затверджено наказом Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999р. №237.
36. П(с)БО №2 „Баланс затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999р. №87
37. Пасічник В. Г. Організація виробництва: Навчально-методичний комплекс для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання/ В. Г. Пасічник, О. В. Акіліна; Ін-т муніципального менеджменту та бізнесу. - К.: Центр навчальної літератури, 2015. - 293 с.
38. Пінчук, С.С. С. М. Сологуб Фінансовий аналіз: Навчально-методичний посібник для студентів економічних спеціальностей денної та заочної форм навчання.–К.:ДЕТУТ, 2013 – 171 с.
39. Прикина Л. В. Економічний аналіз підприємства. Підручник. 2-ге вид. М.:ЮНИТИ, 2004.

40. Пути эффективного управления оборотными активами промышленных предприятий/ В.П.Кодацкий//Актуальні проблеми економіки. – 2016. - №4. – с. 149-154;
41. Савицкая Г.В. Аналіз господарську діяльність підприємства. Підручник. 5-те вид., перераб і доп., М.:Инфра-М, 2013.
42. Світлична М.Л. Організація виробництва та обслуговування у підприємствах громадського харчування: Навчальний посібник-практикум/ М.Л.Світлична; М-во освіти і науки України; Житомирський комерційний технікум. - Житомир: М.А.К., 2011. - 191 с.
43. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Р. А. Слав'юк ; вид. 2-ге, доповн. і переробл. – Луцьк : Ред.-вид. відд. «Вежа» Волин, держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. – 456 с.
44. Солотва, В. Аналіз ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості в системі управління підприємством // Вісник КНТЕУ (спецвипуск). – 2012. – №6. – С.199-206.
45. Тринька Л.Я. Фінансовий аналіз: навч. посібник /Л.Я. Тринька, О.В. Іванчук(Липчанська). – К.: Алерта, 2014. – 768с.
46. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: [навчальний посібник] ; частина I / Ю. М. Тютюнник ; 2-ге вид., перероб. і доп. – Полтава : РВВ ПДАА, 2014. – 358 с.
47. Філатова З.В., Ротанова А.Г. Напрямки формування системи управління оборотними активами підприємства. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_gum/Ppei/2011_29/Filat.pdf.
48. Фінанси підприємств : підручник / [А. М. Поддєрьогін та ін.]; за наук. ред. А. М. Поддєрьогіна. – [3-тє вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2010. – 460 с.
49. Цал-Цалко Ю.С.Фінансовий аналіз: підручник /Ю.С. Цал-Цалко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566с.

50. Чимшит С. І. Методичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства / С. І. Чимшит, С. В. Іванов, Г. В. Разумова // Економічний простір. - 2014. - № 89. - С. 216-227. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2014_89_23.pdf.
51. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент / В. М. Шелудько. – К. : Знання, 2015. – 439 с
52. Шеремет А.Д. Комплексний аналіз господарську діяльність. М.:Инфра-М, 2013.
53. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз: навч. посібник /Н.П. Шморгун, І.В. Головка. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 528с.

Додаток А

Актив	Код рядка	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	3	4
I. Необоротні активи					
Незавершені капітальні інвестиції	1005				
Основні засоби:	1010	998,5	1149	1776,5	1646,2
первісна вартість	1011	1100	1282,7	2040,5	2040,5
знос	1012	101,5	133,7	264	394,3
Довгострокові біологічні активи	1020				
Довгострокові фінансові інвестиції	1030				
Інші необоротні активи	1090				
Усього за розділом I	1095	998,5	1149	1776,5	1646,2
II. Оборотні активи					
Виробничі запаси	1100	331,1	326,2	321,3	316,4
Поточні біологічні активи	1103				
Готова продукція	1110	65	74	230,9	108
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	102	85,4	33	5,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135				
у тому числі з податку на прибуток	1136				
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155				
Поточні фінансові інвестиції	1160				
Гроші та їх еквіваленти	1165				
Витрати майбутніх періодів	1170				
Інші оборотні активи	1190				
Усього за розділом II	1195	498,1	485,6	585,2	429,6
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття					
Баланс	1300	1496,6	1634,6	2361,7	2075,8
Пасив	Код рядка	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	3	4

I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	0,6	0,6	0,6	0,6
Додатковий капітал	1410	662,7	662,7	662,7	662,7
Резервний капітал	1415				
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	626,6	875,1	1123,6	1102,5
Неоплачений капітал	1425	( )	( )	( )	( )
Усього за розділом I	1495	1289,9	1538,4	1786,9	1765,8
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення					
III. Поточні зобов'язання					
Короткострокові кредити банків	1600			310	102
Поточна кредиторська заборгованість за:					
довгостроковими зобов'язаннями	1610				
товари, роботи, послуги	1615	206,7	96,2	264,8	0
розрахунками з бюджетом	1620				
у тому числі з податку на прибуток	1621				
розрахунками зі страхування	1625				
розрахунками з оплати праці	1630				
Доходи майбутніх періодів	1665				
Інші поточні зобов'язання	1690				
Усього за розділом III	1695	206,7	96,2	574,8	102
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	ф			
Баланс	1900	1496,6	1634,6	2361,7	1867,8

2. Звіт про фінансові результати

		Форма № 2-м	Форма № 2-м		
		Код за ДКУД	1801007	Код за ДКУД	1801007
Стаття	Код рядка	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	3	4

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3854,0	4257,0	3737,3	4654,0
Непрямі податки та інші вирахування з доходу	2120	642,3	709,5	622,9	775,7
Інші доходи	2240				
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	3211,7	3547,5	3114,4	3878,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1672,0	3026,7	2597,4	2436,1
Інші операційні витрати	2180	134,0	272,3	241,3	483,5
Інші витрати	2270	4,3	4,3	4,3	4,3
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	1810,3	3303,3	2843,0	2923,9
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2290	1401,4	244,2	271,4	954,4